AUGUSTINAS JANULAITIS

LIETUVA
IR DABARTINĖ RUSIJA

KAS TAI YRA DABARTINĖ RUSIJA, KAS IR KAIP JĄ VALDO, IR KĄ LIETUVA IŠ JOS IKI ŠIOL TURĖJO IR KO GALI LAUKTI

Išleido A. Janulaitis

Kaunas — — — — — — „Raidės" spaustuvė — — — — — — 1925

PRAKALBA.

Yra žmonių, kurie, užėjus Lietuvai kokiai sunkiai valandai ūkio ar politikos gyvenime, ima kalbėti, kad viena Rusija mus tegalint išgelbėti, todel sako reikią su jąja dėtis. Vieni tat siūlo del to, kad Rusuose dabar viešpataują darbo žmonės, jie spaudžią tik dykaduonius, naudotojus, ir pas mus tą patį padarysią, taigi jie ir mūsų darbo žmones nuo vargo ir skurdo išgelbėsią, kiti del to, kad dabartinė Rusija, nepanešėdama į carinę, visas tautas vaduojanti iš svetimos nelaisvės, o Lietuvai turint ypatingų priežasčių padėti, ji galint Vilnių atgauti.

Taigi norint tokį žingsnį daryti reikia pirmiau panagrinėti tie visi dalykai. Šiame savo rašte ir ketinu imtis šitą klausimą aiškinti.

NAUJOJI RUSIJA.

Pasauliniame kare žuvo carinė Rusija.

Carinė Rusija mokėjo spausti ir naudoti žmones caro vardu ir naikinti visas tautas rusų vardu, o kai reikėjo gintis nuo šviesesnių vokiečių, tai nemokėjo to padaryti. Bekariaudama Rusija turėjo užleisti daug žemių ir tautų, berods svetimų; į lietuvių, lenkų, latvių, estų žemę atėjo vokiečiai; užėję jau norėjo ir pasilikti viešpatauti, bet juos sumušo vakarų Europa, prancūzų, anglų, amerikonų kariuomenės, patį jų kaizerį pavarė. Rūsai išėjo ir jau nebegrįžo Lietuvon; neilgai trukus turėjo išeiti ir vokiečiai.

Ėmė Rusija birėti, pradėjo skilti nuo jos kiekviena šalis; tat darė visi, kas tik sumanė ir galėjo. Atrodė, lyg iš visos Rusijos neliks nieko. Prie carinės Rusijos žlugimo prisidėjo ir užsienis; tik visai del kitų priežasčių. Caro vyriausybė norėjo skyrium suderėti su vokiečiais, prieš Prancūzų, o ypač Amerikonų ir Anglų norą. Užsienio įtaka, vidaus iširimas susidėjo į vieną, ir carų valdžia sugriauta. Bet laikinų prietelių tikslai buvo įvairūs. Užsieniams (anglams, prancūzams, Amerikai) reikėjo tik nuversti carą už tat, kam dedasi su jų priešais vokiečiais ir apleidžia juos kare, o rusų visuomenė ir jų caro prislėgtosios tautos norėjo įgyti sau laisvę. Ir tikrai, atstačius carą, prasidėjo ginčai ir kovos, kas ir kaip valdys Rusiją. Sušaukė steigiamąjį seimą, sudarė naują valdžią, parašė kitą konstituciją, paskelbė visas laisves. Prasidėjo dabar kovos tarp įvairių partijų, kiekviena jų tarė, kad ji galinti išgelbėti Rusiją, ji viena turinti tikrąjį raktą į naująją, geresnę tvarką. Valstiečiai įsinorėjo gauti žemės iš dvarininkų, darbininkai geresnių darbo sąlygų, jų reikalų gynimo, inteligentija daugiau asmens ir pažiūrų laisvės. Viskas verda, nerimsta, eina vidaus karas. Bet pasaulio karas dar nepabaigtas. Anglai-prancūzai nori, kad rusai ir toliau kariautų, juk del to ir carą nuvertė, kad jis kariauti nebenorėjo. Ir tikrai naujoji valdžia tęsia karą. Į tat dabar įsikišo vokiečiai; jie atvirkščiai norėjo, kad rusai visai nebekariautų, kad ir nebėra caro, o tam reikia, kad vidaus kovos eitų platyn ir gilyn, tuomet greičiau jų priešai padarytų taiką su vokiečiais. Tokia naujoji valdžia, kuri žada laisves, o eina į karą prieš vokiečius, jiems nepageidaujama. Atsirado Rusuose dar viena partija, patogesnė

vokiečiams—bolševikų arba komunistų, kurie visai nenori karo; jie tai pasiryžo sugriauti naująją valdžią, patys atsistoti jų vietoj, visokius karus panaikinti, be to dar įvesti komunizmą visame pasaulyje. Bolševikai nenori karo, taigi jie būtų vokiečiams geriausi, o į jų žadamąjį komunizmą netikėjo, laikė svajone ir del to nebijojo. Todel vokiečių valdžia visus jų vadus praleido iš Šveicarijos per Vokietiją užplombuotuose vagonuose, dargi davė pinigų apie 50—75 milijonų aukso markių ir nusiuntė į Rusiją. Rusų bolševikai gavę vadų ir pinigų, tapo drąsesni, pradėjo visur kalbėti, kad karo nereikia, kad visi kariai turi grįžti namo. Žmonėms tat labai patiko. Del suirutės valdžią paėmė bolševikai, nes jie visų tarpe buvo vienintelė gerai organizuota partija ir žinanti ko nori.

Jie Brastoj padarė taiką su vokiečiais. Jie apsivylė del vokiečių prietelystės; išardę kariuomenę, liko bejėgiai; ko vokiečiai prašė, su viskuo sutiko. Vokiečiai buvo pasiryžę dar daugiau žemių pagrobti, jau buvo besiruošią eiti į Petrapilį, pasinaudoję savo atstovo Mirbacho užmušimu Maskvoje, bet susilaikė, ir ne del atgailos, kurią bolševikų vadas Leninas buvo jiems padaręs, sušaudęs kelius šimtus savo priešų socialistų-revoliucionierių, bet del ko kita: pas vokiečius ištiko revoliucija, juos ėmė muštl anglai-prancūzai.

Be abejo, bolševikai susidėjo su vokiečiais ne tam, kad jiems tarnautų: jie tarė, kad revoliucija ištiks visur, būsianti visame pasaulyje, per ją jie galėsią įvesti visur naują geresnę tvarką, pradėję nuo Rusijos. Ir, paėmę valdžią, pradeda tvarkyti Rusiją. Viršūnių vardai mainosi: taigi iš pradžių valda kareivių-valstiečių-darbininkų komitetai, paskui jau vienų darbininkų-valstiečių, o ištikrųjų valdė tie patys bolševikai arba komunistai. Beimdami valdžią, be pasigailėjimo na kino, žudė savo priešus. Ir pralieję daug kraujo, galų gale įsivyravo (1917-18 m.) Bolševikai mokejo gudriai tą savo darbą varyti, nes sugebėjo pataikauti miniai, visa, ko tik ji prašė, davė; sakė, jog jie—tai os valdžia, o neturėdami užtenkamai rusų, mokėjo pasamdyti atvių ir kitų svetimtaučių rusams mušti.

O tų bolševikų priešų buvo daug ir visokių: vieni mitinguose tik kalbėjo, kiti su ginklu rankoje priešinos jiems. Lengvai iššaudė pirmuosius, sunkiau ėjo su kitais: reikėjo daug gudrumo ir išminties iškrikusiems žmonėms, kareiviams vėl surinkti į vieną, organizuotą kariuomenę, kuri eitų anų mušti. Čia jie parodė daug gabumo. Ir savo priešus, ėjusius carinės tvarkos vardan, apgalėjo. Tose kovose prieš carinius, liberalus bolševikai sukūrė didelę kariuomenę; ji pasiliko, ir dabar ji eina didyn.

Organizuodami kariuomenę, bolševikai viskuo naudojos: klasine neapykanta, tautiniais ir tikybiniais jausmais, prireikus kėlė rusų nacionalizmą.

KAS DABAR VALDO RUSIJĄ.

Sakoma, kad dabar Rusuose valdą *komunistai*. Tas vardas atsirado nesenai, pirmiau jie vadino save *bolševikais*. O vienas ir kitas vardas turi savo istoriją.

Bolševikai išėjo iš rusų socialdėmokratų partijos. Iš pradžių tuo vardu buvo viena partija; joje buvo ir sutilpo Plechanovas, Leninas, Martovas, Trockis ir kiti. Pradėjus eiti darbui platyn, einant aštryn kovoms su caro valdžia, atsirado vaidų jų pačių tarpe. Jie iš vien ėjo prieš liberalus, vienodai puldinėjo kitas revoliucines partijas, bet ėmė ginčytis savitarpyje del to, ką padarys laimėję, kokią tvarką įves įsivyravę. 1903 m. per suvažiavimą toji partija (rusų socialdemokratų) skilo beveik pusiau, vienoj pusėj buvo 24, kitoj 22. Tie, kurie buvo daugumoj, gavo bolševikų (daugumiečių) vardą, o kurie liko mažumoj — menševikų (mažumiečių) vardą. Skirtumai buvo dideli, taip ir nesusidėjo į vieną, nors bandė susilieti ar bent laikinai susitarti, susidarė dvi partiji, katra sau ėjo savo vaga, bet dar vadinosi bendru socialdemokratų vardu.

Politinio rusų gyvenimo ypatybė yra ta, kad visos rusų socialistų partijos sakėsi, jog kiekviena jų seka tikrąjį K. Markso (mir. 1883 m.) mokslą *), ji viena gerai tesuprantanti, kitos tik iškreipiančios, o jo moksle esąs raktas į būsimą geresnį pasaulį Pas rusus kuo daugiausia prirašyta apie Markso raštus, mintis, verčiama jo raštai, atpasakojama, turėjo geros kloties jo ir jo mokinių ir sekėjų darbai, daugiau, negu vakarų Europoj. Ir žinoma, daugiausia skaitė rusų inteligentija, ji tarė, jog tenai ras dangaus raktą, (kartais sakė: revoliucijos algebrą), ras kelią ir išganymą iš viešpataujančio politinio skurdo. Vieni marksininkai tarė, jog reikia prisilaikyti ir jie sako prisilaiką tikrojo Markso mokslo, kaip jis yra pats rašęs, kiti, jog kai kas jo moksle yra pasenę, reikia šis tas pataisyti. Bet tyrinėjo visuomet ir ginčijos, kas geriau supranta Marksą.

Marksas, pajuokdamas savo sekėjus-davatkas vokiečių tarpe, sakydavo: aš ne marksininkas. Be abejo būtų pasakęs tą pat apie rusus.

Markso jaunystės laikais Londone buvo susikūrus komunistų draugija. Buvo tai socialių ir politikos perversmų gadynė, anuo metu tikėjosi pertaisyti visą pasaulį, tik sako reikia panorėti. Tam dalykui pagrįsti Marksas su savo draugu Engelsu buvo parašęs garsųjį „Komunistų Manifestą“ **). Pasirodė, jog revoliucijos audros greitai praėjo, įvesti kitą socialę tvarką peranksti, minios sujudusios greitai nurimo, apie naują geresnę tvarką mažai teužsiminė; įsitikrino Marksas su draugais, kad pir-

*) Jo biografija yra lietuvių kalba, išėjusi 1918 m. „Spindulio“ leidinys.
**) Yra lietuvių vertimų net keletas.

miau turi kapitalizmas sustiprėti, atlikti savo istorinį darbą, darbininkai turi susiprasti, panorėti naujos tvarkos, bet pakeisti gyvenimą tegalima visame pasaulyje, todel naują tvarką pastatė tolimos ateities idealu, o tuo tarpu, einant prie idealo, reikia rūpintis darbininkų padėties pagerinimu.

Rusų gi bolševikai, gyvendami atsilikusioj, tamsioj, šalyj, atsilikę per kokius 100—200 metų nuo kitų Europos šalių, tarė, kad laukti nėra ko, dabar reikia sugriauti ir senąjį pasaulį, ir dabar jau galima naują kurti.

Ir 1916 m. bolševikai, skirdamiesi nuo kitų socialdemokratų, pasivadino *komunistais*, jie tarė, kad dabar laikas padaryti, ką norėjo padaryti prieš 70 metų jų mokytojas Marksas. Bet rusų komunistai ėmė suprasti jo mokslą taip, kaip jiems patogiau, įmanomiau. Komunistai išvadžiojo savo mokslą iš Markso, tapo jo garbintojais. Bet iš tikrųjų jis buvo toks, kaip jį suprato ir norėjo suprasti komunistų galva — Leninas. Tikruoju rusų komunistų mokytoju virto Leninas; jo raštai — tai jiems evangelija, jo vardas—šventenybė, jį garbina ir gyvą ir mirusį.

KO NORI KOMUNISTAI IR KĄ PADARĖ.

Jokie apgavikai nesudarys plataus judėjimo, nesudarys ilgam didelės jėgos. Tik jeigu jie naudingi kokiam žmonių reikalui, tai gali sustiprėti ir turėti geros kloties tam tikrame žmonių klode.

Komunistai pasisakė, ko jie nori. Jie sako norį gero vargstantiems darbo žmonėms, norį ne tik padėti jiems, bet ir visą piktą visai iš pasaulio pašalinti, kad nebeatsirastų nė vėliau. Jie norį komunizmą įvesti tuojau, galima esą tat padaryti, tik reikią pašalinti dideles kliūtis ūkyje, pačius žmones perdirbti. O dirbti reikia visame pasaulyje. O jis nevienodas. Rusija berods plati, ji didelė pasaulio dalis, bet ji atsilikusi šalis; yra šalių, kurios stovi aukščiau už ją savo kultūra, iš ten pareina mokslas, menas, šviesa, visokie išradimai, taigi tose šalyse, kur yra stiprus kapitalizmas. Yra ir tokių šalių, kurios stovi dar žemiau, negu Rusija, tos visos šalys yra Afrikoj ir Azijoj, jas visas naudoja kapitalistų šalys, tai Europos (iš dalies Amerikos) kolonijos. Tai reikia ne tik Europą, bet ir šitos tautos išvaduoti iš po kapitalizmo jungo. Atėmus ypatingai jas, Europos kapitalizmas subirės.

Taigi reikia tas naujas mintis nešti ne tik savo žmonėms, ne tik Europos ir Amerikos darbininkams, bet ir Afrikos ir Azijos gyventojams, visoms pavergtoms tautoms. Šitoms reikėsią skelbti tautinį išvadavimą, atgijimą.

Vienoj Rusijoj naujoji tvarka neišliktų, jeigu ir būtų pravesta. Kultūra žema, mašinų trūksta, patys nemoka jų padaryti, nors ir medžiagos viskam turi begalės. Turi turtų, o nemoka jų vartoti, naudoti.

Visgi pačioj Rusijoj jau vykdo komunizmą dabar, rodo kitiems, kaip jis turi būti. Pabrikus, dvarus, dideles dubas atėmė, ir pavedė valdyti darbininkams: tegu jie kuria naują gyvenimą. Ir buvo tokių svajotojų, kurie net iš svetur keliavo į Rusiją naujo gyvenimo pradėti.

Viskas žadėta, trukdytojai pašalinti, tik reikia dabar laukti vaisių.

Ir jau greitai bevykinant, pasirodė, kad šitos naujos tvarkos tenorėjo saujelė inteligentų ir darbininkų su Leninu priešaky. Žmonės mielu noru klausė Lenino vieno patarimo: vok vogtąjį, bet ėmė sau. Rusų liaudis revoliuciją suprato kitaip: reikia griauti, naikinti dvarininkus, kapitalistus, ar jie gera daro ar ne, degino dvarus, kirto miškus, naikino ir mašinas, namus, triobesius. Taigi jie naikino tą svetimą nuosavybę, kurios sau paimti negalėjo, bet šiaip sau jos norėjo; jie užmušinėjo ir plėšė sau jų turtus, neketi̇no atiduoti pagrobtojo turto visuomenei. Ūkininkai ima dvaro žemę, bet dirba sau, ne kitiems, ne miestiečiams. Griovė senąją valstybę, tikrai ją išardė, išardė visas jos įstaigas, išnaikino valdininkus, kariuomenę, sako tai paskutinis karas, daugiau jo nebūsią. O pasirodė, kad padaryta viskas atvirkščiai, negu kalbėta. Palengva grįžo valstybė su žandarais, kalėjimais; susikūrė didelė kariuomenė, ji kariauna didelius karus Europoj ir Azijoj; atsirado dar daugiau carinių šnipų, nes prisidėjo naujų, vieton laisvės atėjo vergija, vieton pyragų—badas: ligos, epidemijos naikino žmones, vieton taikos — karas, vienas kito žudymas, ir vieton žemės rojaus spekuliantų siautimas ir naudojimas, jų orgijos, darbininkai vieton viešpačių tapo vergais, labiau naudojamais.

KODEL RUSIJOJ NĖRA IR NEBUS ROJAUS.

Nereikia manyti, kad komunistai rojaus nenorėjo, kad nesirūpino juo. Norėte norėjo, bet negalėjo, kaip negalima per savo galvą peršokti. Juk dar ne taip senai Leninas, Trockis ir kiti besiginčydami su socialistais-revoliucionieriais, kurie to norėjo jį įvesti be kraujo praliejimo dar pirm 15—20 metų, vadino juos svajotojais, kariavo su jais, kaip su darbininkų priešais, pranašavo tokį galą panašiems darbams. Jie teisybę tuomet sakė, blaivai žiūrėjo, išpranašavo teisybę ir apie save.

Vakarų Europoj buvo taip pat tokių svajotojų. Pirmiau jie ten vadinosi anarkistais ir kitaip. Vieni siūlė eiti ramiais keliais, aiškinant žmonėms, geruoju prikalbant, kiti gi siūlė eiti su prievarta, varu, priešus šalinti, mušti, sutrinti, mašinas griauti; sakė: ant senojo pasaulio griuvėsių reikią statyti naująjį.

Jau tais laikais, kaip buvo pirmasis Internacionalas (1864—1873), kuriame buvo K. Marksas, ėjo kovos su anarkistais; vadas rusas Bakuninas; jį delto ir suplaišė, o jau į antrąjį Internacionalą (atsiradusį 1899 m.) anarkistų nebeįsileido į savo tarpą; kas nepripažįsta valstybės, politinės ir klasinės kovos, negalėjo patekti į jo tarpą Į anarkistus žiūrėjo ar kaip į neišmanėlius, saldžius sapnuotojus, ar kaip į reakcijos pakalikus, nors neprisipažįstančius ir nenorinčius tuo būti. Juk žinoma, kad žmogus gali kenkti kitam net nenorėdamas pikto, net gero velydamas, bet pavojus visuomenet del to nemažesnis, negu ir nuo norinčiųjų padaryti pikta.

Reikia išžiūrėti, kodel negalėjo pavykti visa tat, ką skelbė komunistai. Lengviau supras tie, kurie yra Markso šalininkai, kurio vardu komunistai siekia ir žmones žudo, tik nedaro to, ką jis iš tikrųjų skelbė ir mokė.

Marksas mokė, jo mokiniai, jų tarpe ir Leninas, smulkiau išvystė, daug energijos buvo įdėję į tat, sakydami, jog gyvenime nėra šuolių, gyvenimas vystosi tam tikromis taisyklėmis. Pirma turi sustiprėti kapitalistinė tvarka, išbujoti; joj atsiranda priešingumų: naudojamieji darbininkai ims priešintis, per kiek laiko patys pramoks reikalus vesti, kapitalistas bus visą, kas reikia padaręs, toliau nebeturi ko daryti, pasitraukia, tuomet įmones ima valdyti darbininkai, kapitalizmo išmokyti. Tokių permainų galima sulaukti tenai, kur tinka mašinos, kur galima sujungti vienose rankose kapitalas; netinka smulkioj gamyboj, amate, sodžiaus ūkyje. Mieste tose darbo šakose, kur mašinos pavaduoja žmones, amatninkai, smulkieji gamintojai turi žlugti. O sodžiuje turi prieiti prie to pat tik per kooperatyvus, geruoju įkalbant ūkininkams, kad dėtųsi į sąjungą.

Taigi reikia mokytis iš kapitalizmo, reikia duoti jam augti, stiprėti, tik neleisti naudoti darbo žmonių. Ar galima peršokti per kapitalizmą? Ar galima nesant kapitalistinės tvarkos įvesti kitą, geresnę, teisingesnę tvarką, kur nebūtų naudotojų ir naudojamųjų? Vieni sako galima, kiti—ne.

Ir tuos visus, kurie nori peršokti keletą laiptų, staiga nori pereiti nuo žemos tvarkos iki aukščiausiai civilizacijai, vadiname svajotojais, utopistais. Šitie svajotojai, kol dar kalba, įrodinėja, yra nepavojingi, galime griauti jų svajones. Kas kita, jeigu jie imasi darbo, gali savo svajones įvykdyti, tuomet jie pavojingi. Jie daro taip pat, kaip ir anie, ką norėdami greičiau gauti vaisių, skleidžia pumpurus arba žiedus. Jie sunaikina net tai, kas gyvenime buvo jau užsimezgę, o laikui atėjus galėtų išsivystyti. Šiaip ilgai reikės laukti, kol vėl ims vystytis pumpu-

ras, žiedas ir t.t. Dabartinių rusų komunistų pradėtojai daug darbo įdėjo, begriaudami tas svajones, dabar atsidūrė valdžioj, daug pažadėję, užimdami valdžią, turi daryti tai, ką iki šiol laikė klaidingu.

Taigi dabar rusų komunistai neša reakciją, jie stumia visuomenę atgal. Ir tikrai nedavė žadėtojo rojaus, Rusuose viešpatauja badas.

RUSŲ KOMUNISTAI, ŽŪDYDAMI PRIEŠGINAS, ĮVEDA SAVĄJĄ TVARKĄ.

Geresnei tvarkai įvesti, reikia, kad būtų bent dalis pažangesnių žmonių, kurie supranta tą reikalą, be to, kad dauguma sutiktų ir leistų, o mažuma tesipriešintų. Kitaip ištiks kruvinos kovos, iširs visas gyvenimas.

O dabar tat daroma Rusijoj. Prakištasis karas, revoliucija padėjo komunistams įsivyrauti. Nedidelis, bet gerai organizuotas būrys visuotinoj suirutėj paėmė valdžią į savo rankas. Iš pradžių paleido viską, išardė, paskui sudarę keletą branduolių, ėmė grobti vadžias. Geriausiai padėjo samdytieji latvių pulkai. Jie rusams svetimi, nuo rusų likimo jiems nei šilta, nei šalta, gerai uždirbo, prisiplėšė, bemalšindami rusus neklaužadas. Neužmiršo ir to, kaip kare rusų valstybė žūdė latvių batalionus, kaip atidavė vokiečiams Rygą. Komunistai naikino socialistus, savo priešininkus, iš kitos pusės caro žmones.

Palengva ėmė varu tvarkyti, ėmė rinkti naują kariuomenę, stiprinti valdžią, o žmonėms leido plėšti, grobti ponus, turtinguosius, nesigailėjo nei jų, nei jų turto. Kol minia plėšė, grobė, mažutė saujelė paėmė valdžią.

Sustiprėję iš karto įvedė naują politikos tvarką. Panaikino seimą, visuotiną balsavimą. Parinktieji tegalį valdyti, o jais virto darbininkai, darbo žmonės, kurie nieko nesamdo. Visi kiti atstumti, nors ir daug išmanytų, padaryti antros rūšies žmonėmis. Komunistai iš anų pradėjo rinkti savo šalininkus. Iš tikrųjų valdė ne darbininkai, bet komunistų partija. Viršūnėje atsisėdo tie patys nemėgiami ir naikinamieji inteligentai. Apačioj dauguma darbininkų. Jie tai ir sudarė naują aristokratiją; bet šitoji aristokratija pirmiaus varginama, turi gerų norų, bet nieko nenusimano. Negalint valstybės reikalų vesti be šviesesnių žmonių, ėmė kviestis tuos pačius senus caro valdininkus; tie del duonos sutiko tarnauti, pripažino naująją valdžią, bet širdyje nė kiek neatsimainė.

Ir palengva grįžta senoji valdžia, tik dar žiauresnė; atmainos tokios: kad viršūnės kitos, ir obalsiai kiti. Pav. nepaprastai išaugo šnipų skaičius; šituo atžvilgiu komunistai pralenkė carinę valdžią. O jeigu kalbėti apie žiaurumus, tai pramintas kruvinuoju caras Mikalojus buvo nekaltas avinėlis prieš savo įpėdinį Leniną, taip pat dabar mirusį.

Sutvarkę valdžią, komunistai ima tvarkyti ūkį, naikina nuosavybę, atimdami ją, bet atimti ji ne visur klojosi, ne visur ėjo sklandžiai, buvo pasipriešinimų, tai reikėjo priešginas žudyti. Atsirado žmonių, kurie nurodinėjo tuos komunistų biaurumus, juos taip pat žūdydavo. Nesigailėjo ir tokių, kurie buvo prisikentėję prie caro.

Taigi naują tvarką įveda mažuma prieš daugumos valią. O toji dauguma jos nenori, priešinga jai; ji nepribrendo, tai ir buvo galima laukti žinomo galo: pabrikai nedirba, išnyko prekės, žemė neduoda nieko, valgomieji daiktai išnyko, žmonės basi apdriskę, nevalgę.

Darbininkai tapo ponais, taip jiems įkalbėjo, tik duonos neturi, neapsivilkę, neapsiavę. Išnaikinta demokratija, bet ne darbininkai valdo, tik komunistai jų vardu. *)

KOMUNISTŲ TVARKA NĖRA DORESNĖ.

Sakoma, kad dabar visur viešpatauja neteisybė, skriauda, sugedęs pasaulis, jo vieton reikia sukurti geresnis, šviesesnis, doresnis. Jį tegali sukurti dori žmonės. Neužtenka, kad vadai gerą kelią kitiems rodytų, bet reikia, kad ir patys jį sektų. Aukščiau matėme, kad jie ne tą kelią visuomenei rodo. O doros atžvilgiu ar aukščiau stovi už kitus, už dabartinį pasaulį? Taigi reikia išnagrinėti, ar komunistų darbai atatinka tam reikalavimui.

Užimdami valdžios vairą, jie skelbė, jog be kitų priežasčių, del kurių ištiko karas, prisidėjo slaptoji diplomatija, kuomet valstybių viešpačiai darydavo sutartis slaptai nuo savo tautų ir nuo kaimynų, tekėjo kraujo upeliai del tų slapukų darbų. Rodydami senojo pasaulio biaurumą, naujoji rusų valdžia paskelbė slaptąsias caro dermes (sutartis).

Nepraeina kiek laiko, o jau jie patys daro slaptas sutartis su tautų skriauda, su turkais prieš armėnus, su afganų karalium (emiru) prieš jo sukilusius laisvus kalniečius ir t. t.

Padarę su kuria valstybe sutartį, jie jos nepildo. Ir juo de-

---

*) Apie demokratijos reikšmingumą darbininkams plačiai parašyta *Kautskio* knygoj „*Seimas ir demokratija*".

mokratiškesnė šalis, juo labiau jais pasitiki, tuo labiau apgauna. Taigi komunistų valdžia tuo atžvilgiu nė kiek nėra geresnė už carinę. Jie nedavė pasauliui nieko naujo, varo tokią pat melų politiką, kaip ir kitos kapitalistinės valstybės.

Vidaus politikoj jų dorovė ne aukščiau stovi, jeigu ne žemiau. Savo nedoriems darbams pateisinti sako, jog negalima laikytis senosios dorovės, tai esąs buržuazinis prietaras. O naujieji darbai krauju aptaškyti.

Pirmiau caro valdžios priešai brangindavo žmogaus gyvybę, ir jeigu valdžia ją naikindavo, tai kiek triukšmo sukildavo, tikro pasibiaurėjimo kiek pareikšdavo. Dabar pas komunistus žmogus atpigo, gyvuliai virto brangesni, lengva širdim skaito kiek žmogienos reikės parūpinti, kad tikslo pasiekti. Nesidrovėdami naikina atskiras tautas, pav. leido turkams skersti armėnus.

Didžiojo karo laiku žmones imdavo šiurpuliai, girdint, kaip be pasigailėjimo klojo žmones generolai Liudendorfas, Makensenas, Brusilovas. O dabar ramių ramiausiai duodama žūti begalei moterų, vaikų, lengvai siunčia į karą daugybę jaunų vyrų praplėsti Rusijos sienų, kaip ir prie caro.

Carinė valdžia mėgo šliaužiojančius žmones, laisvas žmogus—tai jos priešas. Dabar tas pat prie komunistų: nėra laisvės nei spaudos, nei žodžio, nei susirinkimų, už tat aukštai stato atsivertusius mušeikas, šnipus, persekioja revoliucininkus. Ir priaugins vergų būsimiems viešpačiams.

Pirmiau darbininkų partijos, šaukdamos į kovą prieš kapitalistus, sakė, jog neina prieš atskirus kapitalistus, prieš juos pačius, jų žmonas ir vaikus, dabar naikinami žmonės, naikinami kapitalistai, o jų vietoj atsiranda nauji vietos kapitalistai, spekuliantai, kaip prie caro dar prisidėjo pakviestieji iš užsienio.

Pirmiau į darbininkų organizaciją nepriimdavo apgavikų, sukčių, nedorėlių. Dabar komunistai siunčia į jas tokius žmones. Pati valdžia siunčia žmones stoti į darbininkų draugijas, apsimetus jų prietelium. Dabar komunistas—tai žvalgybos žmogus, kaip pirmiau kiekvienas juodašimtis buvo caro šnipas.

Prie caro buvo įvairaus plauko socialistų; savitarpyje nesutikus tegalima buvo vesti idėjinė kova, nedora buvo kreiptis į valdžią, gerbė įsitikinimus, ištvermę, draugų neišdavimą, net kartais jautė šiek tiek pagarbos prie jų ir caro valdžia. Dabar komunistai tokius idėjinius žmones naikina, aukština išdavikus, šnipus, daro blogiau, negu prie caro. Dabar pilni kalėjimai politinių, ištrėmimo vietos baisesnės, negu jos buvo caro laikais.

Carinė valdžia nesigailėjo neramių darbininkų, kartais šaudydavo juos, bet bailiai tat darydavo, dabar tat daroma atvirai, įeina į sistemą. Caro valdžia nesiuntinėjo bombų ir sprogstamos medžiagos į kitas šalis, arba darydavo retai, dabar siunčia į visas šalis tokio turto—mušti kareiviams, surinktiems iš darbi-

ninkų ir ūkininkų. Ir ne tik siunčia bombas, bet ir užmušinėja žmones. Skerdynių darymas—jų veikėjų amatas. Pavyzdžiu gali būti paskutiniai (1924—1925 m) Bulgarijos įvykiai.

Žmonių žūdymas įėjo į komunistų kraują. Ir prie jų žvalgybos punktų atsirado žmogienos mėgėjai, ištroškę šaudymo savo rankomis, net vaikai prašo kartais duoti šautuvą: „tėte, duok ir man pašaudyti buržujų".

O kiek kelia trukšmo, jeigu užmuš jų žmogų ar šnipą. Šveicarijoj buvo toks atsitikimas: vieno rusų fabrikanto sūnus atkeršijo Rusijai už nužudytus savo gimines Rusijoj; jis užmužo jos atstovą Vorovskį. Rodos rusams nepriderėjo pykti, nes pavartojo jų pačių sistemą. Kiek jie išžūdė laidų už būsimus nusidėjimus! Taip darė su gruzinų socialdemokratais.

KOMUNISTAI NAIKINA LAISVAS DARBININKŲ ORGANIZACIJAS.

Jie sako esą darbininkų atstovai, jų reikalus giną, jais gyveną, jų valdžia—tai tikroji darbininkų valdžia. Bet Rusijoj to viso nėra.

Iš pradžių darbininkai komunistais tikėjo; jie visur galėjo įeiti, visur galėjo patekti, bet patys niekur nesusiliejo su darbininkais, laikėsi skyrium, savo tarpe aptaria, kur kas reikia daryti, kaip pravesti savo sumanymai; jeigu nepraeina geruoju, tai veda piktuoju.

Iš pradžių susipratusieji darbininkai, tikėdami gražiais jų žodžiais, dėjo savo galvas už juos, o užkariavo valdžią ne sau, darbininkams, bet komunistams. Daug atsidavusiųjų tai idėjai, žuvo frontuose, dideliuose karuose su svetimais ir savais, kiti darbininkai nuėjo į valdininkus, treti įstojo į komunistų partiją, kuri pasidarė lyg nauji bajorai, tik su kitokiomis privilegijomis. Valdžia darbininkų organizacijas išardė, sukūrė valstybines, komunistų prižiūrimas. Masė liko prastais naudojamais darbininkais.

Darbininkai žadėtojo rojaus nesulaukė, pasėta jų tarpe nepasitikėjimas vienas kitu. Ir jie kaip klasė nusilpo. Komunistai nori valdyti darbininkus, juos pažabojo, nes jie tik įrankis jų politikai.

K. Marksas, kurio vardą komunistai taip aukštai kelia, o esmėje niekina, sakydavo, jog darbininkams svarbiau viena jų organizacija, negu tuzinas programų. Ir Rusijoj darbininkų organizacijų naikinima, lai išlieka Lenino programa.

Visos darbininkų organizacijos, kurios yra, tai valdiškos, jos gausios, bet ne galingos, nes atsirado valdžios įsakymu, ne pačios išdygo. O jeigu kurios išliko iš senovės ar naujai atsira-

do, tai komunistai jas iš pamatų išardė. Jie ardo visokias laisvas darbininkų organizacijas.

Komunistai, apsimetę draugais, stengiasi patekti į visas ne komunistų darbininkų organizacijas, vien tik jų išardyti ar į savo rankas paimti. Tačiau, neveizint į visus rusų valdžios persekiojimus, visgi jos yra, kovoja su esamąja pasivadinusiąja „darbininkų" valdžia.

Komunistai spiria visas darbininkų organizacijas pripažinti juos, o geruoju nedarant, tai griebiasi prievartos.

Pavyzdžiui, sužino kas priklausė pirmiau ar dar priklauso į kurią revoliucinę ar darbininkų organizaciją, tai reikalauna iš jo, kad tą organizaciją likviduotų, viešai pripažintų, kad viena vienintelė partija esanti komunistų, geriausia esamoji valdžia rusų. Darė tai tarp rusų, tą patį daro tarp ukrainiečių, armėnų, gruzinų ir k. Nesant laisvųjų partijos narių, atveda iš kalėjimų, žada paleisti, jeigu pasirašys ir viešai paskelbs atsisakymą nuo savos partijos. Dorieji, stiprieji atsisako, kiti nukankinti, nuvarginti, sutinka. Kalbėti gi prieš tat negalima; gresia kalėjimas, jeigu laisvas.

Panašiai elgėsi su darbininkais prieš 20 metų žinomas Zubatovas. O jeigu ieškoti panašumų iš mūsų praeities, tai rasime, berods, tikybos srityje, kaip caro kazokai plakdami varė unitus į—vieningą, išganingą... pravoslaviją. Dabar kazokai taip varo darbininkus į komunistus.

Susipratusių darbininkų organizacijos Rusuose kai kur neįsileidžia komunistų į savo tarpą, kai kur streikuojantieji darbininkai tarp kitų reikalavimų stato komunistų pašalinimo iš pabriko, į pabriko komitetus susipratusieji darbininkai neberenka komunistų, kaip pirmiau žmonių iš caro žvalgybos. Kartais eina toliau: juos primuša, žinoma slapta, kad neįkliuvus.

Išnaikinus laisvas, demokratines darbininkų organizacijas, vaisiai bus tokie: grįžus ar įsivyravus kapitalistų klasei, o jos įsivyravimas neabejojamas, nebus kam aniems beatsispirti.

Ir dabar kaip ir prie caro, sujudo Rusijos darbininkai, kurie dirbo nedaugely pabrikų ir kasyklų. Reikalavimai tie patys bet ir priemonės tos pačios, ką ir caro laikais: laiku išmokėti algas, nieko neišskaitinėti „aukoms" komunistų reikalams, pašalinti šnipus (dabar „komunistais" vadinamus) ir t.t.

Buvo demonstracijų su raudona vėliava, šaudė ir plakė su kančiukais... Paskui areštai... Ir tikrai darbininkų vėliava po komunistais tapo dar raudonesnė, ją sumirkė darbininkų kraujuose komunistai.

DABARTINĖ RUSIJA IR KITŲ TAUTŲ NEPRIKLAUSOMYBĖ.

Dabartiniai Rusų viešpačiai ne dabar pradėję veikti visuomenės gyvenime, jie dirbo dar caro laikais, jau ir tuomet buvo parodę savo tikrojo veido dalį, dabar gi rodo visą.

Rusų komunistų pradėtojas, Leninas, taip ir kiti jo draugai, priderėjo pirmiau, kaip minėta, prie socialdemokratų partijos. Ji savo programoj, 1903 m. išleistoj, daugiausiai Lenino rašytoj, sako, jog leidžiama kiekvienai tautai apsispręsti, tai reiškia leidžiama jai, jeigu nori, nuo Rusijos atsiskirti, prie kitos valstybės prisidėti ar net savo valstybę įkurti. Taip buvo programoj parašyta; o kaip kokios nors nerusų tautos partija pareiškė norą skirties nuo Rusijos, tai neleido.

Rusų tauta, užimdama tiek daug vietos pasauly, kaip ir jų caras, apsvaigo nuo tų platybių, išdidėjo visi; kas norėjo skirties nuo Rusijos, tai jų akyse buvo skaitomas jų priešu. Tuo išdidumu užsikrėtė ir rusų socialdemokratai. Berods kartais aiškino tuo, jog biją savo tautos nacionalizmo, o tas jiems pakenksiąs. Ir galų gale tą programos vietą Leninas išaiškino taip, jog skirtis nuo Rusijos negalima, o kas skirsis, tai tas esąs nacionalistas, atgaleivis, kenkiąs rusų darbininkams.

Bet tautinis judėjimas stiprėjo, noras skirtis nuo Rusų labiau ar mažiau atsirasdavo pas visas rusų prislėgtąsias tautas. Ir tat aiškiai pasireiškė 1905 m. revoliucijoj. Caras ima leistis atskirų tautų reikalavimams. Leidžiasi tuo atžvilgiu ir rusų socialdemokratai, jie sutinka duoti savivaldybę, autonomiją, bet ir tai tik didesnėms tautoms. Bet noras plaišyti Rusiją vis didėja.

Atėjo didysis karas. Rusų vyriausybė pamatė, jog atskiros tautos sudaro jėgą, kad jos neturi noro kariauti, piktuoju varomos nėjo į karą, tai jas geruoju įkalbinėjo, kad jos iš tikros širdies kariautų, už rusų caro ir rusų buržuazijos reikalus.

Caras pažadėjo lenkams savivaldybę, iš lietuvių reikalavimų ką nors duoti caro ministeriai tik pasijuokė. Žinoma, duosnesni buvo socialdemokratai: jie po senovei pripažino kiekvienai tautai teisę atsiskirti nuo Rusijos, bet Leninas pridėjo, jog rusams reikia palikti teisė agituoti prieš ją praktikoj, *) o jis tuo reikalu buvo daug nuolaidesnis, negu rusų socialpatriotai Plechanovas ir kiti, kurie su griežtumu puolė norinčius skirtis nuo Rusų, kurstė eiti prieš juos, pav. ukrainiečius.

Greitai pats Leninas atsidūrė Rusijos viršūnėj, caro vietoj, užvaldė sostą jis ir jo draugai, dabar vadinami komunistai. Pasirodė, kad tik žodžiu tepripažino teisę „apsispręsti", o kai kas norėjo tat vykinti, tai neleido.

*) Lenino raštai t. XIX p. 149 (rus.)

Paaiškinimui gali būti toks pavyzdys. Leninas pripažino pilnas teises suomiams turėti savo valstybę, pripažino nepriklausomą Suomiją, pats įteikė jos atstovui tam tikrą raštą, o tuo pačiu laiku padarė sutartį su suomių komunistais, kad pultų anų valdžią, davė jiems pagalbą pinigais ir ginklais.

Kitas rusų galvinis, gabus organizatorius, puikus rašytojas, Trockis, turėjo prieš visą pasaulį teisinti rusų komanistų valdžią, kodel jie užgrobė ir paskandino kraujuose demokratinę socialistinę Gruziją. Tenai jis sako, jog nereikia paisyti į prižadus, duotus ne saviškiems, galima ir meluoti, galima galabyti priešus ir atvirai ir iš pasalų. Ir jeigu Sovietų Rusija nemušus 1920 m. socialistų Gruzijos, tai ne del to, kad abejojus del savo teisės mušti piktą, nepermaldomą, vylingą priešą, o del politinio tikslingumo motyvų. Gruzija, anot jo, tokia menkutė, o išdidusi, pasipūtusi, išdrįsusi stoti Rusijos priešų eilėse, norinti eiti prieš galingąją Rusiją, ji turėjo žūti. Gruzija — tai tik visos Rusijos kovos vieta.*)

Kalbėdamas apie tautų apsisprendimo teisę, Trockis randa, jog tas obalsis, tokie žodžiai geri pereinamais laikais, o šiaip jie nereikalingi. O kadangi Gruzijos komunistai patys neįstengė panaikinti nepriklausomybės, nors turėjo iš rusų pinigų ir ginklų, tai atėjo „pagalbon" Rusų armija ir prijungė prie Rusijos.

Nepripažino Rusai praktikoj nė vienai tautai nepriklausomybės, nei rytuose, nei vakaruose, nei pietuose. Dargi su tomis visomis tautomis, su kuriomis padarė taikos sutartį, ant rytojaus kariavo. Tas pat buvo paruošta padaryti ir Lietuvai, ką tik pripažinus nepriklausomybę.

Pažiūrėjus į rusų komunistų partijos organižaciją, matyti, jog tai ne lygių atskirų tautų partijų sąjunga, o tik rusų partija, rusų interesams dirbanti, gi kitos tautos turi rusams tarnauti. Dargi visos Europos komunistų partijos, įeinančios į Maskvos internacionalą, turi jai tarnauti, jos politiką sekti, jos nurodymų klausyti. Ne be reikalo Lietuvos komunistai biaurėjas tais, kurie nori Lietuvos nepriklausomybės. Iš pradžių dar žodžiais sutinka duoti laisvę, tik darbuose ne, o paskui ir žodžiais nebesutinka.

VIII Rusų Kom. Partijos kongrese vienas vadų pasisakė: „Šita visa pagirtoji apsisprendimo teisė neverta supuvusio kiaušinio. Ji ar tai diplomatų žaislas, kurį kartais reikia žaisti, arba dar blogiau, negu žaislas, jeigu tat imama rimtai".

Komunistų mokslininkas Bucharinas ten pat pasisakė, jog galima tą apsisprendimą skelbti hotentotams, indams ir t.t., nes

*) *Trocki.* Tarp imperializmo ir revoliucijos (rusiškai)

tuo kenkiama svetimam imperializmui, bet rusų pavergtoms tautoms—ne, dargi juokėsi iš to sumanymo, kad ketina duoti ją rusų valdomiems baškirams. Buvo tai kalbama viešpatavimo pradžioj, jie neatsimainė nuo tų laikų, nuėjo blogyn, jie atkakliau lipdo Rusiją.

RUSŲ KOMUNISTAI LIPDO DIDŽIĄJĄ RUSIJĄ.

Didžioji carinė Rusija subirėjo, atsirado jos pakraščiuose naujų tautinių respublikų, dargi ir ten, kur jų steigėjai pirmiau apie tat nebuvo ir kalbėję. Ir tos tautos, sykį paragavusios nepriklausomybės, jau nenori jos išsižadėti, ginasi nuo rusų. Rusų valdžia kiekviena, kuri sekė žlugusiąją carinę, liberalų ir demokratų, rūpinos pirmon galvon sulipdyti Rusiją. Visos tos valdžios neilgai tegyveno, išliko komunistų, kuri dabar ir atstato subirėjusį carų palikimą.

Kurį laiką rusų liberalai, demokratai kariavo su komunistais del valdžios; jiems tame darbe padėjo Europos kapitalistinės valstybės, anglai, prancūzai, vokiečiai ir tik, kaip intervencijos (Kolčako, Denikino, Vrangelio, Judeničiaus, Goltzo-Bermonto ir t.t.) neturėjo geros kloties, tuomet santarvės valstybės buvo tokios geros, jog leido gintis ir kitoms tautoms prieš rusų komunistų puolimus. Galų gale liko vieni komunistai valdžioj, be varžytojų.

Iš pradžių rusai ėjo į kultūringiausius vakarus. Ukrainoj rusams pavyko įsivyrauti prieš ukrainiečius (prancūzai ėjo prieš juos, jie velijo vieningą Rusiją), bet vakaruose buvo atmušti, išliko Estija, Latvija, Lietuva, Lenkija. Rusai atsitraukė, padarė taiką ir vėl bandė pulti ant kiekvienos skyrium, bet ir čia nepavyko. Tuo tarpu atsikando dantis, padėjo šalin (bet tik laikinai!) senąjį planą plėstis vakaruose, metėsi į Aziją ir čia dabar varo darbą didžiausiu įtempimu. Grąžina atgal atkritusias sritis ir prideda dar naujų. Jų darbuose matyti daug didesnių grobimų planų, siekiančių Indiją ir Didįjį Vandenyną.

Rusai tegalėjo turėti geros kloties Rytuose, kuriuose žmonės stovi kultūriškai žemiau už juos, dar vyrauja pirmykštės ūkio formos, nėra nė žymės kapitalizmo, ir taria, jog ten įvesią komunizmą, bet savotiškas tenai tasai rusų komunizmas. Galima apsistoti prie to, kaip jie grąžino Rusijai tas atskiras sritis prie Kaspijo juros ir Kaukazo.

Turkestanas—tai didelė lyguma skystai gyvenama (iš viso $5^1/_2$ mil. žmonių) beveik vienos muamedų tikybos, įvairių tautų.

Gyventojai—ar piemenys ar ukininkai, auginą medvilnę. Pramonės nėra. Darbininkai vien rusai—geležinkelininkai. Turkestane pusę amžiaus siautė plėšrieji rusų valdininkai. Dabar revoliucijos laiku, nenorėdami, kad ten įsivyrautų jų priešai, komunistai leidžia tvarkytis patiems, o iš savo pusės žada ginti jų popiežių, sultoną Konstantinopolyje, pridėdami, jog komunistų mokslas tai tas pats, ką Korane (šventraštyje) parašyta, kursto ginti Islamą prieš Europą, jo priešininkę. Gyventojai apsidžiaugė. O rusai pamažėl Taškente organizavo „vietos valdžią", „tarybas", iš vienų beveik rusų ateivių, aplenkę vietos gyventojus. Turkestano čiabūviai gyventojai organizavo savo valdžią Kokande, ruošėsi prie steigiamojo seimo, tenkinos autonomija. Ir Maskva įsakė išnaikinti jų pastangas, užpuolė Kokandą 1918 m. vasario 12—13 d. Degino miestą 7 dienas, užmušta 12.000 žmonių, moterų, vaikų, ištuštintas didžiausias miestas, kuriame buvo arti 120.000 gyventojų. Autonomijos šalininkus išžudė. Turtą plėšė, nerusų knygynus degino. Be to, paskelbė bado blokadą. Del javų neužderėjimo prasidėjo badas, tai neleido atvežti javų iš kitos šalies. Rusų komisaras, prašant duonos, atsakė: tegu stimpa. Išmirė arti milijono, — antra tiek dar badavo, tik jų tarpe nebuvo rusų.

1918 m. geg. 1 d. Maskva įsakė paskelbti Turkestane respubliką. Iš 500 atvykusių į kongresą vos 15 čiabūvių, kiti — rusų valdininkai,—pirmiau jie buvo caro juodašimčiai, dabar komunistai. Ir visas bolševikų darbas Turkestane buvo plėšimai; kas per daug metų padaryta, sutaupyta, dabar viskas išardyta. Žemę dalijo rusams ateiviams ir valdininkams, atėmę iš vietinių; ir del 1921 metų bado Rusuose nusiuntė arti 1 mil. rusų ūkininkų kolonizuoti Turkestano; visą tat komunistai darė žiauriau ir baisiau, negu caro laikais. Turkestano ūkis nukrito, medvilnių (bovelnų) auginimas apiro. Gyventojų šauksmai, protestai negelbėjo; siunčiamos komisijos, kaip ir caro laikais, nieko nesurado, Maskvoje tardymai negelbėjo, gyventojai staugia, o rusų jungas pasiliko.

Ir *Kirgizai* tarė, jog bolševikai išgelbės juos nuo Kolčako jungo, duos jiems gyventi; tikrai jie žadėjo viską, bet nieko neišpildė, tik visa, kas buvo Kirgizų, naikina, galvijus atėmė, išvarė į Rusiją, šviesesniuosius kirgizus išnovijo. Iš kirgizų minios traukia į Kinus. Komisarais paskirti žinomi caro laikų atmatos.

Tuo pat būdu užkariautas *Kaukazas*, kuris buvo kultūringesnis už anas sritis. Gyventojų arti 12 mil., bet daug tautų ir tautelių. Žymiausios ir šviesiausios—gruzinai ir armėnai. Kaukazo judėjimo priešakyje stovėjo gruzinų socialdemokratija, antrą vietą užima rėvoliucinė armėnų partija, vadinama „Dašnakcutun".

Iš pradžių tos tautos tenkinos autonomija, norėjo būti susirišusios su rusais, bet komunistai išvaikė Rusijos steigiamąjį sei-

mą, rusų frontas išnyko Kaukaze, turkai dabar bando iš pietų užkariauti Kaukazą, tai patiems teko savim rūpiutis, organizuoti apsigynimą ir kurti savo valstybę, nelaukiant rusų pagalbos. Iš pradžių buvo viena Užkaukazės respublika, o paskui 1918 met. geg. 26 d. skilo į tris — Azerbeidžaną, Gruziją ir Armeniją.

Azerbeidžanas totorių gyvenamas—tai pirmiausia tapo rusų imperializmo auka. Juk tenai, Bakų mieste, didžiausi žibalo šaltiniai.—Juos norėjo paimti anglai, naudodamies esamomis socialėmis ir tautinėmis kovomis.

1920 m. balandžio mėn. rusai, paruošę dirvą, užima Bakų; užimdami Azerbeidžaną, apsiėmė vykinti tam tikras sąlygas: pripažinti armėnų nepriklausomybę, ginti ją nuo kitų valstybių pavergimo, valdymo formą turėtų nustatyti steigiamasis seimas. Iš tų visų pažadų neišpildė nė vieno, padarė faktinai Rusijos provinciją: valdė Maskvos paskirtieji komisarai, pasirėmę svetima rusų kariuomene, valdę rusų šnipų organizacija (ochrana ar črezvyčaika). Rusai, užėmę šalį, ėmė plėšti miestų gyventojus ir sodiečius, sakydami: per $2^1/_2$ metų sočiai prisiėdėte, galite pabadauti. Ir visa, ką galėjo, gabeno į Rusiją. 1920 m. gegužės mėn. buvo sukilimas Jelizavetpoly. Numalšino; žuvo arti 15000 žmonių. Be to po visą šalį žudė ypatingai socialistus, inteligentus—nerusus, kad nebūtų kam organizuoti kovos prieš rusus atėjūnus.

Sunkiau ėjo užkariauti *Gruziją*. Bandė rusai paimti ginklais keletą kartų, bet tauta, kariuomenė atmušdavo, išsilaikė per trejus metus. Per tą laiką socialistinė vyriausybė padarė daug reformų, ėmė tvarkyti gyvenimą, kas labai nepatiko Maskvai ir jos agentams. Šalis turtinga, reikia kaip nors užimti. Bolševikai iš pat pradžių nepripažino Gruzijos, ją laikė Rusijos dalim, o jos vyriausybę—„sukilėliais prieš teisėtą rusų valdžią". Tuo tarpu gaudė gruzinus, gyvenančius Rusijoj. Gruzijos atstovas turėjo asmens pažinčių su Kamenevu, Leninu ir kitais iš tų laikų, kaip ėjo prieš carą, bet tas nieko negelbėjo. 1919 m. suėmė visą gruzinų atstovybę rusų „ochrana", Rusijoj varė agitaciją prieš socialistinės Gruzijos nepriklausomybę. Bet čia atsirado rusams keblumų; atsirado sunkenybių Ukrainoj, tokia rusų politika del Gruzijos apsunkina agitaciją kitose šalyse Europoj ir Azijoj. Todel sugalvojo kitaip panaikinti: iš pradžių pripažinti Gruzijos nepriklausomybę, nusiųsti didelę atstovybę į Tiflisą, ir pradėti agituoti prieš Gruzijos valdžią ir ją nuversti. Bet pasitaisius rusų reikalams Ukrainoj, vėl apsisuko rusams galva nuo laimėjimų, tarė vėl, kad nebereikia jokios diplomatijos ir nepriklausomybės pripažinimo, dabar jau užteksią nusiųsti būrį šnipų žandarų ir kariuomenės, ir pavyksią Gruziją paimti.

Rusų komunistai darė pirmą žygį prieš Gruziją 1918 met. Nepavyko paimti. Antrą sykį tat darė, kai Gruzija turėjo susidūrimų su Turkais. Ir čia atmušė juos Gruzijos liaudis. Rude-

nį 1918 met. bandė imti trečią sykį jau iš žiemių, ir čia be geros kloties. Pusantrų metų nepuldinėjo rusai: jie buvo užimti kitur. Atsipalaidavę, užėmė Azerbeidžaną, galėjo pulti ir Gruziją. Ir vis nepavyksta. Tuomet rusai permainė taktiką: pradėjo derybas, padarė taiką 1920 m. geg. mėn., kad suplaišytų iš vidaus. Rusų atstovybėj Tiflise buvo 300 rusų agitatorių ir šnipų. Ir jau 1920 m. pabaigoj rusų vyriausybė išdirbo platų planą pulti Gruziją, viešai gi kalbėjo apie taikingumą, judošiškai bučiuodavos su Gruzijos atstovais. Ėmė kalbėti apie Santarvės puolimą, veržimąsi ir t.t. Rusai puolė, neskelbę karo, puolė iš pasalų, pradėję sprogdininimą viduje; palengvėjo tas darbas ir del to, kad gruzinai buvo žmoniški, kultūringi ir švelnūs su rusų agentais. Ir rusai visai pasiruošę 1921 m. vasario mėn. puolė Gruziją. Supo iš visų pusių, o dar iš pietų padėjo jiems turkai, su kuriais rusai buvo padarę slapta sutartį. Kovo mėn. Gruzija rusų ir turkų užimta, pasidalinta, daugumą šalies užėmė rusų kariuomenė. Užėmę, rusai naikino gruzinų inteligentiją, susipratusius darbininkus, jų organizacijas, ypač gi naikino socialdemokratiją. Rusai negailėjo savųjų inteligentų, dabar su didesniu smagumu naikino svetimus jiems Gruzinus. Išgamos, perėjusieji į rusų pusę, degė dar didesniu kerštu, negu patys rusai, pav. tokie fanatikai, kaip Džugašvili (Stalinas); net Leninas rado reikalinga maldyti šitą gruziną. Kaip paprastai, imama ir grobiama turtas, gabenama jisai Rusijon.

Socialistinės Gruzijos puolimas pakėlė triukšmą Europos socialistų ir darbininkų tarpe. Tenai buvo aišku, jog rusams rūpi tik svetimųjų kraštų puolimas. Ir Europoj rusai įgijo daugiau priešų, negu iki šiol. Ne be reikalo turėjo visokiomis kalbomis teisintis prieš darbininkus ir vis negali išbristi iš tos kraujo ir melo balos. Bet savo darbą nesiliaudami varė toliau. Žudė, lyg nieko nebūtų atsitikę. Pavyzdžiui, 1923 m. vasario 13 d. sušaudė Tiflise 92 gruzinus, daugiausia buvo tai socialdemokratai, kraujuose paskandino rusų išprovokuotą 1924 m. maištą.

Žiauriau pasielgė rusai su *armėnais*. Iki 1920 m. gegužės mėn. nekliudė armėnų, dargi žadėjo pagelbą, o savo tvarkos neįvesią, nes armenai dar esą nepriaugę. Iš tikrųjų 1920 m. vasario m. rusai buvo padarę slaptą sutartį su turkais, kur buvo vienas punktas, jog turkai apsiima eiti prieš armėnų respubliką Rusai, išėjus aikštėn šitai slaptai sutarčiai, atvirai paaiškino: armėnai yra tarp rusų ir turkų, todel rusams reikia ar paimti armėnus į savo politikos vagą, ar sunaikinti, toks esąs pasaulio revoliucijos reikalas, o armėnų tauta permaža, kad reiktų jos paisyti; jeigu ji ir visa žūtų, tai pasaulis negriūtų.

Šitaip ciniškai nekalbėjo nė rusų caro atstovai.

Rusai norėjo išnaikinti armėnus. Žinojo, kad turkai išnaikino per karą arti 1.200.000 armėnų, tą kruviną darbą per didįjį karą dirbo Enveras, vėliau tapęs komunistų draugu, o nesenai pats žuvęs kovoje su jais Chorezme. Iš pradžių bandė

padaryti sukilimą arménai-komunistai su priglobtais rusų caro karininkais, bet geros kloties neturėjo. Tuomėt atėjo rusų kariuomenė ir ėmė atvirai dalimis Arménija, joje įvedė rusų komunistų tvarką, tai reiškia: senovės rusų būdu skerdė arménus laisvės mylėtojus, pasiturinčių visą turtą plėšė ir dalijo atėjūnams, ar gabeno į Rusiją. Į arménų kovas su rusais įsikišo turkai. Rusai įtikinėjo liaudį, kad naujieji turkai nebe tie patys, o kiti, geresni; agitatoriams pavyko išardyti susidariusią arménų kariuomenę. Ir viena armijos dalis turėjo pasiduoti turkams, rusai pribaigė kitą jos dalį. 1920 m. gruodžio 2 d. Armenija rusų rankose.

Rusija nė vienos sąlygos neišpildė, kuriomis Armenija pasidavė rusams. Dabar prasidėjo persekiojimo orgijos, žudė po vieną ir masėmis. Arménams teko bėgti kur kas gali, bet visa tauta nepabėgs ir kur?

Ypač kliuvo revoliucinei partijai Dašnakciutunui, ilgai kovojusiai su rusų carizmu. Caro įpėdiniai komunistai rovė iš šaknų jos diegus. Terroru stengėsi nubaidyti liaudį nuo bent kokio priešinimosi, bet visų nenuoramų negalėjo išnaikinti.

1921 m. vasario 17 d. arménų sukilimas per tris dienas nušlavė visą komunistų valdžią. Rusai atsiuntė daugiau kariuomenės, išpiovė susipratusius darbininkus, ir vėl įsivyravo.

Iš tų trijų respublikų rusai sudarė vieną Užkaukazės respubliką.

Tais pačiais keliais grąžino kitas rusų sritis, nuo Rusijos atkritusias, Europoj ir Azijoj; dargi pasistengė nueiti toliau. Užėmė ar paėmė savo globon net nebuvusias rusų carų sritis, įsivyravo Bucharoj, Chorezme, veržiasi į Persiją, Afganistaną.

Bet čia jau susidūrė su kitomis galingomis kapitalistinėmis valstybėmis, kurios pastojo rusų imperializmui.

RUSŲ IMPERIALIZMAS.

Rusų imperializmas yra labai senas, tik kiekvienoj gadynėj jis kitaip vadinos, kitaip buvo aiškinamas jų puolimas. Iš pradžių norėjo savo tikybą (pravoslaviją) praplatinti; sakydavo, jog Maskva—trečioji Roma, reikia sujungti visus vienos tikybos; paskui dėjo tautinį pamatą, jie esą slavai: turi sujungti visus slavus ir juos išvaduoti iš po svetimo jungo. Dabar atsirado naujas pamatas Rusijai plėsti, nebe carų pradėtas, bet jų programa vykinama, jis vadinasi komunizmu.

Gal, skleisdami tas idejas, platintojai nevisuomet rūpinos Rusijos plėtimu, bet jeigu jis ėmė tarpti didelėse masėse, turi tenai geros kloties, tai ja naudojasi rusų viešpačiai Rusijai didinti.

XVIII—XIX amž. rusai veržėsi prie išėjimo į plačiąsias jūras. Priėjo prie Baltųjų ir Juodųjų jūrų, pabuvę kiek laiko, nori eiti dar toliau: per Juodąsias nori išeiti į Viduržemių. O čia prie kelio stovi turkai, reikia jie išvyti, įsivyrauti Konstantinopolyje. Bando tat padaryti tiesioginiais keliais, bet nevyksta. Tai stengias prieiti prie to aplinkui: per Kaukazą, Balkanus. Balkanų pusiasaly gyvena mišrios tautos, įvairių slavų, rusų jie „broliai", vienos tikybos, tai reikią jie gelbėti nuo turkų ir germanų jungo, ir stengėsi juos gelbėti, savuosius gi slavus (lenkus, gudus, rusinus) naikino ir rusino. XIX amž. baigiantis išgelbėt išgelbėjo slavus nuo turkų, bet patys jų negavo, ten įsikūrė nepriklausomos serbų, bulgarų valstybės, nes vakarų Europos valstybės neprileido.

O savo plėtimąsi rytuose, Azijoj, rusai kitaip pateisindavo: Azijoj reikią krikščionija išplatinti, civilizacija sukurti; o kartais ir tokio tikslo nereikia: blogai daiktas guli, tai reikia jis pagauti.

Komunistai paėmę viršų, paskelbė visas carų padarytąsias slaptas sutartis, iš kurių buvo matoma carų politikos grobštumas ir Europos vyriausybių plėšrumas. Bet įsivyravę, tulą laiką paviešpatavę, eina tomis pat pėdomis — grobimo, žiaurumo ir slaptų sutarčių. Dabartinę Rusiją lipdant, dažnai vadais buvo ne rusai – latviai, žydai, lenkai, gruzinai ir t.t. Vienodos priežastys gamina tą pačią politiką. Nei socializmas, nei komunizmas savo esme nėra imperialistinis, bet atsidūrus tokios valstybės viršūnėje, reikėjo žiūrėti rusų tautos interesų, kitaip neišsilaikytų.*)

Rusai, būdami tamsūs, žemos kultūros, darydami tą savo revoliuciją, kurią Prancūzai padarė XVIII amž., sulig savo išsilavinimu; žiaurumai — tai nesusipratusių, įnirtusių, nukankintų, doriškai nupuolusių vergų ir valkatų darbai. Minia naikina visa, kas priminė kultūrą, prabangą, šviesą, tvarką. Ir visą gerą sunaikinus, ima trūkti maisto, prasideda badas, ligos. Duonos tegalėjo gauti tas, kas buvo valdininkas ar karys. Ir naujojoj Rusijoj išaugo didžiausias valdininkų skaičius, padidėjo kariuomenė; visi jie reikia maitinti. Kariuomenė daro savo darbą, puldama duoningas vietas, maitindama save. Į Ukrainą, Kaukazą, Lietuvą, Lenkiją ėjo duonos ieškoti, taip jie sakė, taip iš tikrųjų ir buvo.

Amžinai laikyti tokią daugybę valdininkų ir raudonarmiečių negalima. Kur dėsis? Reikia užkariauti naujų sričių. Ten bus duonos ir šiltų vietų.

Užkariavę, vietos valdininkus ir inteligentiją išpiauna, kad netrukdytų naudoti, o jeigu atsirastų bendramanių čiabūvių—ko-

*) Įdomu toks mažmožis. Reikia pažiūrėti į dabartinės rusų kariuomenės uniformą, tai rasime, kad panašus į caro Aleksos laikų drabužius ir sulyginį atsipuola. Dailininką, kūrusį dabartines uniformas, patraukė senoji forma; o tuomet buvo didžiausi imperialistiniai žygiai į vakarus, kaip ir dabar.

munistų, tai juos iškrausto kitur, kai tie ima siaustis ir išmetinėti, jog nepildo prižadų.

Vidaus politika, nepasitenkinimas viduje, vedė prie plėtimosi svetur. Užgrobus svetimas, nerusų žemes, palengvėtų rusų ūkininkams, iš jų mažiau imtų rekvizicijų; be to plėtimasis svetur kelia rusų vardą, pritraukia rusų tautininkus, jie pradeda eiti išvien su komunistais. O ir rusų valdžia turi parūpinti žemės savo ūkininkams kolonizacijai. Keistai skamba, būk rusams žemės trūksta, o tai teisybė. Menkai žemę išdirbant, jos netręšiant žmonės vietomis neišgyvena. Ir carai siųsdavo išeivių į visas šalis, kur buvo galima įsibrauti. Didžiausios ūkininkų minios išėjo į Sibirą, į Azijos vidurį, į Kaukazą, Ukrainą. Taigi dabar tas atkritusias šalis reikia užkariauti, kad gavus žemės rusams, o tų šalių esant nepriklausomybei, to nebūtų galima daryti. Yra ir kita priežastis, — politiniai tikslai. Tai darė caras, svajojo jo priešai liberalai, daro ir komunistai. Mums užtenka priminti rusus starovierus, Lietuvon politikos tikslais atsiųstus. Per šį karą rusai (Miliukovai, Puriškevičiai ir kiti) svajojo karui pasibaigus prisodinti rusų — kareivių Rytų Prūsuose, jeigu būtų užkariavę.

Duonos, ganyklų ieškojimas—tai priežastys nomadų kraustymosi, tai plačių masinių puolimų ant artojų valstybių.

Panašia, kaip dabar rusai, darė prancūzų jakobinai per didžiąją revoliuciją, pirm 120—130 metų. Dabartinių rusų ir anų prancūzų padėtis buvo vienoda: trūko duonos; antra vertus savųjų amžinai neplėši; namie patogiau, jeigu plėšti svetimus: tautų išvadavimo obalsiu prancūzai ėmė plėšti italų, vokiečių, ispanų žemes, vaduoti juos nuo feodalų, bet drauge ir nuo duonos, turto, nuosavybės, kas priešinosi — tas buvo kontrevoliucionierius.

Pradėjus lyginti, gali kilti klausimas, ar taip pat pasibaigs, kaip prancūzų Napoleono imperializmas, kuris buvo užėmęs pusę Europos, išsipūtė, kad paskui plyštų kaip burbulas? Taip turės baigtis. Bet ar nepraeis rusai pusę Europos lyg skėrės ir sugrius tik ties Reinu, ar jau ties Dnepru?

Rusų visuomenė, spauda, kuri gali be cenzūros pasisakyti, taigi užsieny, gėrėjas rusų komunistų nacionalizmu, juk tai jų pačių išauklėtasis.

Nieko nereiškia jog viršūnėse sėdėjo ar sėdi ne rusai. Jų rankose vairas, bet vanduo neša Rusų laivą senąja vaga. Asmuo persilpnas, kad sulaikytų masių judėjimą. Masės diktuoja, jos savo gaivaliniu sunkumu spiria vairininką sukti ten, kur jų interesai nori. O jos eina tenai, kur mažiausias pasipriešinimas.

Kaip pradėjo komunistai del Rusijos čielybės kariauti, tai negelbėjo nei anglų-prancūzų pinigai, nei jų ginklai. Visi, kuriuose buvo stipresnis tautinis pajautimas, bėgo Rusijon, tik kartais baimė keršto už padarytus darbus, ar net noras pačiam viešpatauti kai ką paliko užsienyje.

Cariniai karininkai grįžo, ėmė tarnauti komunistams, nebūdami jais. Vyriausybė išaiškino doriesiems komunistams, jog tai „specai“ (specialistai), nereikia reikalauti gero įsitikinimo, užteks, jeigu duos darbą. Ėmė gerinti jų padėtį, sudarė atskirą karininkų kastą, grąžino tą pačią drausmę; rusų karininkai patenkinti, visa tat pravedė Trockis, Stalinas, Frundze. Kodel jiems neiti prieš Lietuvą, Ukrainą, Kaukazą? Juk tai buvusios carinės valdos. Kovos Kaukaze senai apdainuotos poetų ir rašytojų Puškino, Lermontovo, Marlinskio ir kitų. Ir dabar to išsižadėti? Lietuviai Lenkai ar ne amžini rusų priešai? *)

Pažiūrėkime, kaip juodašimčiai rusai įvertina tą rusų komunistų, savo idejinių priešų, darbą, būdami užsienyje, laisvi nuo rusų cenzūros.

Toksai *Šulginas* rašo laikr. „Russkaja Mysl“ 1921 m.: „Mes sutinkame, jie, raudonieji, sakosi kariauną ir nori kariauti del Internacionalo garbės.

Iš tikrųjų gi, nors ir nesąmoningai, jie telieja kraują už tą, kad atstatytų Dievo mums sergimą Rusiją. Su savo raudonomis armijomis, kurios yra sudarytos baltųjų pavyzdžiu, tol vaikščios į visas puses, kol pasieks tvirtas sienas, kur prasideda stiprus kitų valstybių pasipriešinimas. Tai ir bus tikriausios būsimos Rusijos sienos“.

Arba kitas *Ustrialovas* taip sako: „Rusų Sovietų valdžios siekimai ir gyvieji rusų valstybės interesai sutampa. Sovietų vyriausybė, žinoma, nori kuo greičiausiai prijungti prie „proletarų revoliucijos“ tas mažutes valstybėles, kurių lyg skaudulėlių pribėrė ant buvusios Rusų imperijos“. Sovietų valdžia stengsis visomis priemonėmis sujungti pakraščius su centru—pasaulio revoliucijos vardan. Rusų patriotai kariaus už tą patį—didžiosios ir vieningos Rusijos vardan. Nors ideologijos be galo skiriasi, bet praktikos kelias vienas“.

Arba *Bobriščevas-Puškinas*, juodašimtis advokatas, vedusis į kartuves revoliucionierių Geršunį, sako: „Keistas istorijos paradoksas, tačiau internacionalistai daro patriotų darbą, nori, kad ateitų anglai, lenkai, japonai... Minios jau sako—tegu valdo internacionalistai, juk jie aiškiai dirba tautinį darbą!“

Nėsą reikalo kartoti senai žinomus faktus, kaip sovietų valdžia prijungė atskiras Rusijos dalis, pradėjus nuo Ukrainos ir baigiant Gruzija.

„Kremlyje kiekvienas internacionalistas taps valstybininku:

---

*) Nesenai Čičerinas, dabartinis rusų užsienių ministeris, komunistas, visai pateisino Lietuvos-Lenkijos padalijimą XVIII amž. pabaigoj: sako, jos skyrusios Rusiją nuo Europos. Iki šiol nei rusų nei kiti istorikai nedrįso to tvirtinti, nes žinojo, jog rusai galėjo padaryti, ką norėjo, barjerų į Europą nebuvo. Rusų caro aras buvo visagalis. Iš tikrųjų: Lietuva ir Lenkija buvo bajorų valdomos, buvo bejėgės, negalėjo apsiginti, del to ir užgrobė, nors rusams jokių kliūčių nedarė.

negalima valdant šalį nesaugoti jos... Istorija prispyrė rusų „komunistinę“ respubliką, priešingai jos dogmai, pasiimti sau tautinį darbą, surinkti subirėjusiąją Rusiją, o drauge atstatyti ir didinti rusų tarptautinį svorį. Keista ir netikėta buvo pastebėti, kai besiartinant bolševikams prie Varšuvos, visuose Europos užkampiuose su baime, bet ir su tam tikra pagarba, ėmė kalbėti ne apie „bolševikus“, bet apie... Rusiją, apie naują jos pasirodymą pasaulio arenoj.

„Kita pozitinga sovietų valdžios pusė reikia pripažinti tat, kad (vėl lyg priešingai savo teorijai) ji buvo prispirta sudaryti stiprią disciplinuotą kariuomenę, pirmą kiekvienos valstybės buvimo sąlygą, nors tat ir labai negera kalbėti po begalės aukų „didžiojo karo karui panaikinti...“

Potiechinas sako: tretysis Internacionalas pradeda būti stiprus ginklas tautiniams Rusijos tikslams pasiekti. Niekur taip vaizdžiai neapsireiškė, kaip Rusuose. Komunizmas muamedonų (islamo) šalyse—nebūtoji svajonė, įsiurbusioji idėja. Bet rusų įtaka Mažojoj Azijoj, Persijoj, o iš dalies ir Indijoj, rusų radijo stotys ir rusų karo instruktoriai „pasaulio stoge“ Afganistane—ryškus faktas, žymus istorinis Rusijos laimikis. Tas sovietų valdžios internacionalizmas savo dvasioje yra tautinis, atatinka rusų prigimties „pasaulybei“; dar Dostojevskis pastebi tai, kaip tipingiausią tikrai didžios rusų tautos žymę“. Potiechinas dargi pateisina rusų ištižėlių inteligentų išpiovimą... Rusiją lipdant ne carinė pravoslavų Maskva (Trečioji Roma), o Trečiasai Internacionalas.*)

Ką tik sulipdytosios Rusijos varde pasiliko „federacija“, sąjunga. Patogu buvo daugeliu atžvilgių: rodo, jog tai ne senoji Rusija, lengvatikiams suklaidinti, paskui atskirų sudedamųjų valstybių vardu į užsienius galima siuntinėti daugiau agitatorių, šnipų ir provokatorių, užgrobimo politikai varyti. Užėmus visa, ką buvo galima, tik išmušus sau dantis vakaruose, reikia dabar virškinti, dabar federacijos vardas neatatinka tikrenybei, imperialistams ir nacionalistams pasidarė nepatogu. O vėliau ir tat išbrauks, beliks „vieningoji Rusija“ berods Rusijos vardas išbrauktas.

Visi dabartinės Rusų valdžios darbus komunistų priešai vienaip įvertina. Rusų juodašimčiai ir liberalai džiaugėsi, gyrė jų politinį darbą. Net jų persekiojami rusų socialdemokratai nedrįso peikti, tik papeikė kelią, kuriuo ėjo, reikėjo sako tat padaryti atsiklausus apačios.**)

---

*) „Smiena Viech“ Praha. 1921.
**) „Socialističeskij Viestnik“ 1923.VII.26. Nr. 13.

RUSŲ KOMUNISTŲ NACIONALIZMAS.

Programoj ar atsišaukimuose rusų komunistai pripažįsta visas teises ir privilegijas ne rusų tautoms. Rusų nacionalistai iš pradžių buvo visai nusiminę, tarė: dabar tai jau bus žlugus Rusija ir „sultingoji, galingoji" kalba, ypač kad viršūnėje iš pradžių sėdėjo ne rusai, nors prisidengę rusų pavardėmis — latviai, gruzinai, lenkai, žydai ir t.t. Bet tie svetimtaučiai, norėdami sulipdyti Rusiją ir neduoti jai subirėti, o sau įgyti daugiau valdžios, noroms nenoroms turėjo remtis rusais, naikinti kitų tautų separatizmą. Padėtis spyrė juos tapti rusais tautininkais. Daug nereikėjo ir persilaužti, renegatai ar perkrikštai esti didesni fanatikai ar tai partijos, tikybos ar tautybės gyvėnime. Didžiausi svetimtaučių naikintojai tai nerusai išgamos—Stalinas (gruzinas Džugašvili), Ordžokonidze (gruzinas), Safarov (totorius), Dzieržynskis (lenkas), Trockis, Steklovas, Kamenevas žydai ir t t. Pajuokdamas juos, sakydavo apie tai pats Leninas: „žinoma, kad surusėjęs svetimtautis (inorodec) visuomet perdeda, norėdamas būti tikruoju rusu". Su kokiu džiaugsmu rašė Lietuvos komunistai Kapsukas, Aleksa ir kiti, gerėdamies, kad tokie ir tokie darbininkai—lietuviai yra žuvę, kariaudami del Rusijos prieš ukrainiečius, norėjusius nepriklausomybės, ko nerado reikalo žymėti patys rusai. Komunistai ne tik lipdė Rusiją, bet ir visus nerusus rusina.

Rusinimui varyti vartojama įvairios priemonės: siunčiami komunistai į vietas, kur išpiauti ar išvaryti vietos gyventojai; įstaigose, kurios priklauso nuo centro, kaip antai geležinkeliai, finansai, kariuomenė ir t.t.—įvesta privaloma rusų kalba, o kultūros ir švietimo srityje atima kultūros darbuotojus, išsiunčia juos į rusų gyvenamą šalį arba į svetimas jiems tautas, kad jas rusintų, nes nemoka vietos kalbos. Sulyginus, kiek raštų išleista kokia kalba, matyti, jog kitoms, ne rusų, tautoms maža pinigų teskiriama, o kad truputį sumažintų nelemtą santykį, raštus rusų kalba leidžia Ukrainos, Gudų, Kaukazo ir t. t. įstaigoms; atrodo, lyg tie nerusai taip ir prašos rusų kalbos, o savos jie nenori. Pažiūrėję į rusų apyskaitas apie kultūros ir mokymų darbą, dažnai rasime „darbininkų" ir „mažažemių ūkininkų" nutarimus, kur jie pasiilgstą ruso mokytojo, savo kalbos nenorį, todel vietos kalbos mokytojus Maskva gali ramiai siųsti kur toliau, į grynai rusų kraštą, o ir „komunizmui" sveikiau būsią. Lygiai taip pat daroma, kaip caro valdžia darė pas mus prieš karą: ukrainiečiai rusina lenkus, lenkai lietuvius ir t.t.

Kitų ne rusų kalbų vartojimas trukdo didžiosios Rusijos lipdymui, del to komunistai prieš tat visokiais būdais kariauna. O kova dabar daug sunkesnė, nes tautinis atgimimas tikrai pagavo ir tuos klodus, kurie prie caro snaudė, ko širdyje nenorė-

jo komunistai rusai. Žinoma, nedaug pas mus tepateko žinių apie visų tautų kovas prieš rusinimą, nes spauda visa valdiška, ir yra tokia baisi cenzūra, kuri Rusuose tebuvo prieš 100 metų. Ir tos tautos, kurios neturi daug inteligentijos, neturi žmonių, gyvenančių užsieniuose, su kuriais turi ryšių, rečiau tęgali atsiliepti į pasaulio darbininkus ir šiaip darbo žmones ir pasakyti savo vargus. Kiek geresnėj padėtyj yra ukrainiečiai, gruzinai: jie rusų pakraštyje, turi daugiau inteligentijos; nors daug vietoje iššaudyta ar ištremta, visgi gerokai liko. Ypač rusų komunistams kenkia Europos akyse o ypač darbininkų tarpe gruzinai, kurie buvo įsikūrę savo socialistinę respubliką trejus metus gyveno. Iš pradžių gruzinai komunistai, ką tik atsiradę valdžioje, palaikė Maskvos politiką ir aklai pildė jos įsakymus, bet rusai nuėjo per toli, vieton tarptautinio komunizmo varė rusinimą, gruzinai ėmė priešintis, tai tuos gruzinus komunistus rusai išvijo, tačiau liko dar vietoj, nepatenkinimas augo. Atsiųsta buvo iš Maskvos valdiškoji komisija, tyrinėti skundus dėl rusų žiaurumų, bet nusiuntė savo žmones rusifikatorius — du gruzinu ir vieną lenką (Džugašvilį—Staliną, Ordžonikidze, Dzieržinskį). Komisininkas Ordžonikidze, tyrinėdamas iš tikrųjų gruzinų „social-nacionalistų“ o ne rusų komunistų nusiskundimus, taip buvo įnirtęs, jog ėmė viešai mušti liudininkus ir kaltintojus.

1923 m. rusų komunistų suvažiavime Centro Komiteto dauguma nenorėjo nagrinėti „tikrųjų rusų“ žiaurumų su gruzinais. Pats Leninas, dar tuomet gyvas (nesenai miręs), kuris, kaip yra žinoma, nebuvo švelnus ir doriškai švarus su savo politikos priešininkais, rado reikalo užtarti gruzinus, užsipulti ant Džugašvilio, Dzieržinskio ir kitų „tikrųjų rusų“, ir prašyti Trockį, savo priešginį, užtarti gruzinus, jų bylą iškelti kongrese. Ir visa tat paslėpta, kad niekas nežinotų, o šitie „tikrieji rusai“ iki šiai dienai pasiliko diktatoriais. Žiaurumai ėjo toliau, gruzinų šaudymas nesiliovė, kalėjimai pilni. Taigi dabar, kaip ir prie carų, negelbėjo net pačių viešpačių užtarimai. Buvusieji Gruzijos seime ir valdžioj, kurie nebuvo pabėgę, buvo laikomi iš pradžių Gruzijos kalėjimuose, o paskui ištremti į Jaroslavlį, vėliau į Suzdalį. Jie buvo įkaitai už Gruzijos gyventojus. Juokdamies iš svieto lygintojų, jie siūlo Maskvai grąžinti juos į gimtąjį Kaukazą, nes čia, sako, jie gali mirti nuo blogo oro i maisto, o numirėlis negalįs būti įkaitu, taip pat kreipdavosi į gruzinus, esamus Maskvos valdžioje, su reikalavimais, kad leistų rašyti namo gruziniškai, nes jų tėvai,—darbininkai ar ūkininkai, nemoką kitos kalbos; prie kaizerio vokiečių nelaisvėj būdami, prie caro nesykį kalėjimuose sedėdami, taip pat galėję rašyti gruziniškai, dabar neduoda, dargi apsiėmė iš savo kalėjimo lėšų laikyt mokantį gruziškai vertėją laiškams skaityti, kad Maskvai pamažintų išlaidas. Žinoma, negelbėjo.

Vėliau rusų spauda ėmė skelbti, jog rusų valdžia pamainius frontą, pakeitus iš pamatų savo politiką tautiniu klausimu,

dabar tai pripažinsią mažųjų tautų kalbas, jas palaik sią. Pamatan deda tokį aiškinimą: komunizmas pasirodo neturėjęs kloties, o revoliuciją daryti reikia, Azijoj tegalima esą kelti tautas, žadinant nacionalizmą. Bet ir tai tik tušti žodžiai. Atmainų iki šiol nepadaryta. Ukrainos armijai žadėjo įvesti „jeigu ir kur bus galima“, ukrainiečių kalbą... Tuo tarpu viskas eina rusiškai. Viršūnės tos pačios, taigi ir darbai tie patys. Bet turės leistis.

Komunistai valdžioje elgiasi taip pat, kaip caro ministeris Stoluipinas: iš pradžių ramybė, o paskui reformos, o ramybei įvykus reformų nebedarė, nes niekas nebereikalaująs esant ramybei.

Užtat tenai, kur nėra dar rusų, o įeiti norėtų, kartais dedasi dideliais tos tautos patriotais. Pavyzdžiui, buvo atsitikimų, jog lenkų komunistai susikirto su rusais komunistais: šie įsakė aniems būti karštais lenkų patriotais, įsakė veidmainiauti. Bet ne visi lenkų komunistai norėjo būti tokie lankstūs, delto ir susivaidijo, ir turime tat ir pas mus: komunistų leidžiami atsišaukimai kartais kokių patriotų vardu rašyti, sako, kad tas ir tas lietuvis esąs parsidavęs lenkams. O Lenkijoj kursto lenkų darbininkus iš vieno su šovinistais eiti prieš lietuvius, o Vilnių sau pasilikti. Todel visos jau keletą metų skelbiamosios žinios apie permainą nerodo, kad būtų rusų politika persimainius; pasikeitė agitacijos arkliukai ir balnai, bet ne jojėjai.

SUSIDŪRIMAI SU KITOMIS VALSTYBĖMIS.

Patys komunistai nesykį skelbdavo pasauliui, kad toji atmaina, kuri yra padaryta Rusijoj, išliks tenai, jeigu ir visam pasaulyje ji bus įvesta. Taigi reikia visur ji įvykinti ir tam dalykui ieškoti šaltinių. Delto visur kelia revoliuciją. Bet tvarka nevisur vienoda, nevienodai galima darbas varyti: vienur dauguma gyventojų gyvena miestuose, ir jų tarpe darbininkų yra dauguma, žmonių sodžiuje maža; kitur vyrauja sodiečiai—ūkininkai, o dar kitur—tik piemenys, iki anos tvarkos nepriėjo. Taigi kurstymo keliai bus įvairūs.

Bekurstydami anose valstybėse darbo žmones, turėjo susidurti rusų komunistai su jų vyriausybėmis. Rusų komunistai, norėdami aplaiminti pasaulį ir save išgelbėti, neša savo mintis į kitas šalis, tik kurstytojus rusai dabar tegali išvežti į užsienius. Kitose šalyse kursto darbininkus, sodiečius, suranda visokiais pažadais šalininkų, sukelia naminius karus, sukilimus. Todel suprasime, kad anose vietose nemaloniai priima tokius svečius, kaip rusų kurstytojus, jų neįsileidžia. Taigi turėtų šalintis Rusų.

Bet iš kitos pusės kapitalistinės valstybės nori įeiti į Rusiją. Rusijoj yra daug žalios medžiagos, o rusai jos nemoka apdirbti, taigi įėjus į Rusiją būtų galima parsivežti jos namo ir apdirbti, duoti darbo savo pabrikams. Be to Rusija galėtų pirkti daug Europos pabrikinių dirbinių. O dabar to visai nėra: Rusuose žmonės basi, o negali nusipirkti batų, apdriskę, o neperka drabužių. Pasaulinis karas del to ir prasidėjo, kad reikėjo Europos kapitalui įsivyrauti Rusijoj. Sumušus vokiečius, vakarų Europa ruošias eiti prie Rusijos dalinimo. O dabartinė valdžia ne tik nepasiduoda, bet dar pati pirmoji puola, jeigu ne su ginklais, tai su agitacija. Europa siuntė į Rusiją Kolčaką, Vrangelį, Bermonţą ir t.t. Su jais ėjo senoji caro valdžia, dvarininkai, kapitalistai, del to geros kloties ir neturėjo.

Komunistai mokėjo sunaudoti Europos kapitalistų puolimus, sugebėjo organizuoti stiprią kariuomenę. Rusai —žmonės ramūs, klauso kiekvienos vyriausybės; kas turi valdžią, to ir klauso. O kaip agitatoriai aiškino, kas tie jų priešai, tai valstiečiai ėjo ginti savo naujai gautųjų iš dvarininkų žemių.

Ir jau susidarė, apsitvarkė kariuomenė.

Ir toji kariuomenė turi ką nors dirbti, neveltui maitintis sodžiaus duona, tai iš pradžių grobia atkritusias nuo Rusijos žemes, o Azijoj net ėmė puldinėti svetimas sritis. Čia vėl priežastis, del ko rusai susidūrė su kitomis valstybėmis. Siųsdami kurstytojus rovoliucijų svetur daryti, apsilpnina tas valstybes, duoda joms darbo viduje, tuo laiku gali plėšti, grobti patys svetimas žemes. Ir susidūrė du imperializmu — Rusų ir Europos.

Europos kapitalistų valstybės turi daug kolonijų Afrikoj ir Azijoj, jas naudoja, spaudžia, iš to pas jas ir atsirado turtai. Ilgainiui, o ypač tenai tat apsireiškė stipriai del karo, tose kolonijose pradėjo rastis sava pramonė, atsirado čiabūvių pirklių, amatninkų, inteligentijos, nori jau atsikratyti nuo Europiečių jungo. Dabartinė rusų valdžia siunčia į tas kolonijas savo agitatorius, pinigų, ginklų, daro ten sukilimus prieš europiečius. Taigi kyla bruzdėjimas del tautinės nepriklausomybės. Del to tai vyraujančios Europos ir Amerikos valstybės nori sunaikinti tą lizdą, kuris sėja neramumus visur, dirbti jiems neduoda, ir turi daug turtų, bet nei patys prieina, nei kitiems leidžia paimti. Ir susidūrimas neišvengiamas. Rusai pradėję nuo gynimosi, perėjo prie puolimo, dabar virto imperialistais, nacionalistinė valstybė. Naikina svetimą nepriklausomybę, komunistų agitacija svetur tik priemonė priešingoms valstybėms apsilpninti.

KUR EINA RUSIJA.

Galima užtikti spaudoj, išgirsti gyvoj kalboje pranašaujant greitą dabartinės Rusijos galą. Dažnai pranašauja tat rusai emigrantai, kurie, gyvendami svetur, pasiilgo savo tėvynės, norėtų į ją grįžti, bet jų neįsileidžia; žinoma norėtų, kad tai įvyktų kuogreičiausiai. Neteks čionai užsiimti pranašavimais, bet negalima praeiti pro šalį, to klausimo visai nepalytėjus. Tam klausimui išrišti palengvina sulyginimas su kitomis šalimis senaisiais ir dabartiniais laikais.

Dabar Rusijos valdžia susitvarkė, turi didelę žvalgybą ir dar komunistus bent miestuose, be to turi kariuomenės, prisigamino naujų valdininkų. Jeigu nežuvo pirmiau, esant blogesniam susitvarkymui, tai dabar turint spaudą, valdžią, kariuomenę, policiją, sunku tikėtis normalio paprasto greito galo. Greičiau galėtų tat įvykti pramoningose šalyse, bent tokioj žemės šalyje, kaip Rusija, sukilimas ar iširimas, vienoj vietoj, jeigu ir įvyktų, neturės įtakos į kitą.

O ir dabartinė rusų valdžia moka agituoti, moka dumti akis, tai puikiausi demagogai, be to moka prisitaikinti prie naujų sąlygų ir keisti politiką. Pavyzdžiui komunistai, įsivyravę, panorėjo įvesti komunizmą ne tik mieste, bet ir sodžiuje. Sodiečiai paėmė dvarų žemę pasidalino, dirbo sau, komunų nepripažino. Vyriausybė bandė varu ją įvesti, bet nieko iš to neišėjo. Toliau norėjo prispirti, kad sodiečiai kuo ne dykai maitintų miestus ir kariuomenę, nieko už tat negaudami, taip pat nieko neišėjo. Jeigu plėšė, tai sodiečiai priešinos, o jeigu norėjo dykai atimti javų perteklių, tai jie nustojo sėti javus, auginti gyvulius, o sėjo tik tiek, kad patys pramistų.

Taigi bandymas viešpatauti prieš ūkininkų norą ūkininkų šalyje nevyko. Jokio komunizmo sodžiuje negali įvesti, ir vargu dabar beįves. Ir nematyti, kad toliau beverstų, atvirkščiai sodina kapitalizmą—iš savųjų ir svetimųjų koncesininkų.

Bet laukti, kad sodžius sugriautų dabartinę valdžią—negalima. O antra vertus nėra ko: tuomet grįžtų kita valdžia, grįžtų dvarininkai, norėtų atsiimti žemes ir reikalautų už jas atlyginimo, o su tuo ūkininkai nenori sutikti. Taigi laukti iš tos pusės rusų vyriausybės žuvimo netenka. Ypač, kad pradėjus priešintis, vyriausybė, pašaudžius kai ką ir neperlaužus, nusileidžia.

Ar galima laukti, kad kas pultų iš šalies ir sugriautų? Iš tikrųjų, per keletą metų ištisai po revoliucijai įvairios valstybės kišėsi į Eusijos reikalus—palaikė tai anglai, tai prancūzai. Europos kariuomenės galėtų įeiti toli Rusijos gilumon, bet neapgalėtų, reikėtų visur kariuomenės turėti, o užėmus rusų žemes nieko negautų, dar turėtų maitinti alkanus, gydyti visokias ligas ir t.t. Ir del to dabar vargu kas beis.

Bet Rusija pati pradėjo pulti kitus, pati plečiasi, ir čia gali ištikti katastrofa. Kaip ji įvyks, negalima pasakyti, gali būti įvairūs galimumai.

Palyginimui gali būti Didžiosios Prancūzų Revoliucijos istorija, iš kurių dabartiniai rusai mokosi, tik žadėjo nedaryti jos klaidų, bet gyvenimas juos stumia daryti jas.

Prancūzų revoliucija,—tai buvo baudžiavų naikinimas, valstiečiams žemės davimas. Toks dalykas ramiai negali praeiti. Dvarininkai, karalius, negalėdami atsispirti, kvietė talkon svetimus viešpačius, prasidėjo karas. Prancūzai laimėjo. Paėmę viršų, patys ėmė puldinėti kitus, žadėdami išvaduoti nuo feodalizmo jungo kitas tautas. Po visą Europą jie išsiuntinėjo agitatorių, kurie silpnindami kaimynus tuo padėjo prancūzams. Kovose išaugo didelė armija, atsirado tokių gabių vadų, kaip Napoleonas Bonapartas. Jis norėjo sukurti pilną prancūzų viešpatavimą, darė tai, ką darė pirmiau Liudvikas XIV, tik vykdė daug platesniu mastu. Prancūzai norėjo vieni valdyti pasaulį, neprileisti anglų, dargi visai juos sutriuškinti. Ir tikrai prancūzai stiprėjo, visur grobė, plėšė, statė savo valdžią. O pasibaigė tuo, kad prancūzų imperializmas žlugo.

Dabartinė Rusija eina tais pačiais keliais. Ji taip pat varo senąją carų politiką, stengiasi plėstis kur ir kaip galima. Bet sąlygos kitos, negu prancūzų: rusai savo kultūra stovi žemiau už kaimynus, del to rusams į vakarus sunku plėstis; bandė, bet nepavyko, nebeatgavo nė atkritusių nuo Rusijos tautų, susikūrusių naujas savo valstybes. Bet iš pradžių vakaruose sumuštoji Rusija atsigavo, vėl grįžta prie vakarų. Dabar tik pamaži kursto. Vėliau, kai pradės kilti ūkis, kai bus ko išvežti, tai veršis prie jūros, tatai atsilieps ant estų ir latvių, o jau vėliau ant lietuvių. Žinoma, jeigu per tą laiką nesubirės ar neįvyks kokia katasrofa.

Bet dabar pas rusus daug didesnis plėtimasis į rytus, į Aziją. Priėjo per Kaukazą iki turkų, ir ten turėjo sustoti. Eina toliau į Afganistaną, Kiniją, nori pasiekti Indijos sienas.

Kynuose susiduria su Amerika ir Japonija; Afganistane ir Persijoj—su anglais.

O sąlygos rusams plėstis Azijoj yra geros.

Dabartiniai rusai stengiasi plėstis, keldami revoliucijas, ateina kaip vaduotojai, o paskui įsivyraus kaip viešpačiai.

Europos valstybės Azijoj turi kolonijų, anas naudoja, tai rusai ragina prie sukilimo, turi net tam tikrų mokyklų agitacijai anom šalims.

Komunistai pastatė programoj kolonijų panaikinimą. Ir jie kursto vietos gyvensojus, daro sukilimus.

Del šito rusai silpnina Anglus, Prancūzus. Jeigu atimtų Azijos kolonijas iš jų, tai Europoj jos nedaug ką bereikštų, nuvargtų. Rusija viena įsigalėtų. Išvadavimo obalsis tai priemonė Rusijai sustiprinti. Gal pradėtojai ne to norėjo, bet rusų ko-

munistų darbo vaisiai teks Rusijai, gal jau nebe dabartinei, ô jos įpėdinei.

Bet anos valstybės neketina geruoju išsižadėti kolonijų, kurios duoda tiek pelno, duoda kareivių, turi dykų žemių.

Ir jau matyti vakaruose ruošiasi prie karo prieš Rusiją. Nėra žinių, kur naujasis didysis karas ištiks—ar Azijoj, ar Europoj, o gal susidūrimų bus abiejur.

Anglai gal norėtų įsivylioti rusus į vakarus, į Europą, tegu čia susiduria. Gali karan stoti kitos valstybės, tik anglų palaikomos, bet gali sunkiosios kovos ištikti ir Azijoj.

Europos valstybės taip pat neturi vienybės. Kontinente vyrauja Prancūzai, kurie nori sunaikinti pergalėtąją Vokietiją, o ta neketina žūti. Prancūzai varžosi su Anglais Azijoj, Afrikoj. Taigi Europoj gali būti visokių dėjimųsi su kits kitu į sąjungą. Toliau yra dar kitų varžytojų. Japonija varžosi su Jungtinėmis Valstybėmis, susidūrė Kalifornijoj, Azijoj —Kynuose. Žemės drebėjimai apsunkino Japonų padėtį, ir tai apsilpnino jų plėtimąsi, bet nesulaikė. Del grobio Azijoj renkasi daugybė norinčiųjų.

Šitas karas gamina dar baisesnį pasaulio karą. Rusų komunistai duoda pasauliui ne taiką, bet karą.

Be abejo, tokie galimi dideli pasaulio įvykiai negali praeiti pro Lietuvą.

KĄ KOMUNISTŲ RUSIJA IKI ŠIOL DAVĖ LIETUVAI.

Kai kurie sako, kad dabartinė Rusija pirmoji pripažinus Lietuvą ir iki šiol ją gynus; nes jeigu ne dabartinė Rusija, tai Lietuva būtų senai žuvus. Šitą sako ne tik rusų komunistai, bet rasime tokių pat nuomonių ir ten, kur yra didžiausių priešų komunistų programai.

Aukščiau matėme, kaip rusai naikino svetimą laisvę, tik nelytėjome Lietuvos. Ir Lietuvoj komunistai taip pat elgėsi, kaip ir kitur. 1919 m. jie atėjo Lietuvon, sekdami besitraukiančius vokiečius. Iš pradžių su vokiečiais jie nesusidurdavo, veikė iš vien lyg susitarę, užimdami vokiečių apleistąsias vietas, tik žmonėse leido kalbą, jog atėję gelbėti iš po vokiečių jungo. Bet užtat greitai turėjo susidurti su besikuriančia Lietuvos kariuomene, o vokiečiai padėjo jai Santarvei reikalaujant.

Lietuvos dalį rusai užėmė. Reikšmingas Vilniaus užėmimas: įėjo Pskovo pulkas. Rusai, eidami Lietuvon, iš anksto buvo nutarę, jog nori Lietuvą grąžinti Rusijai. To norėjo rusai tautininkai, rusų valdininkai, karininkai, buvę žandarai ir policinin-

kai. Grįžo rusų kalba, laikraščiai, spauda. Rusų valdžia, eidama Lietuvon, norėjo parodyti, kad ji ne senieji rusai, kad ji atstovauja Lietuvos darbininkams, tai pastatė lietuvius viršūnėse, tik už jų nugaros pasislėpus viską darė Maskva. Kai kurie lietuviai bandė rimtai žiūrėti į savo valdžią, tai juos tuoj pašalino, kam neleido naudoti Lietuvos.

Rusai elgėsi ir norėjo elgtis, kaip svetimame užgrobtame krašte Leido užmušinėti nemėgiamus žmones, leido naujiems viešpačiams novyti savo priešus, visur nenoroms žabodavo rusintojus, ir tikėjusieji dar į politinį komunistų švarumą ir gerus jų norus, ir jiems padėjusieji iš įsitikinimo, Lietuvoj veikusieji greitai pamatė rusų veidmainystę ir atsitraukė. Naudodamiesi valdžios šešėliu neleido per akis persekioti, rusinti, plėšti, javus, gyvulius gabenti į Rusiją, kad sau užtektų. Ir juos ėmė šalinti, nes jie rusų viešpačiams netiko. Tuomet rusai sudaro kitą Lietuvos vyriausybę, kuri trauktų į Lenkiją, gal greičiau abi valstybi per vidaus kovas patektų į Rusijos tinklą.

1919 m. rusai išvyti. Sunkios buvo tos kovos, tai buvo lietuvių liaudies kova prieš grįžusius rusų valdininkus ir žandarus. Tose kovose rusai stengėsi, kaip minėta, pastatyti priešakyje lietuvių vardus. Davė juos ir ne lietuviams, kaip antai: vadams, pulkams ir t.t.

Prisiviliojo vietoj žmonių vieną, kitą; vieną kitą buvo atsivežę iš Rusijos, kuriems buvo įkalbėję, jog jie išgelbėsią Lietuvą nuo svetimo jungo, o patys gausią valdžios. Kitiems vietos žmonėms kalbėjo, jog naujoji Rusija nešant išganymą nuo vargo, bado, skriaudų. Kadangi buožės Lietuvoj sėdį, tai reikią juos išvyti, esamąją kariuomenę išnaikinti. Nors tai ūkininkų ir darbininkų vaikai, vis tiek reikią mušti. Iš tų karo laikų buvo toks atsitikimas. Pagavo į nelaisvę vieną lietuvį, buvusį tarp rusų. Jis, teisindamas save, nori įtikinti, kad jis toks pats lietuvis, tik esąs idejinis priešas, gero norįs, norėjęs išvaduoti Lietuvą. Jam atsakė karo įkaitintieji kariai:—nereikia imtis ginklo ir žūdyti idėjinius priešus. Nepatikėjo, turėjo žūti... Toks žmogus rusams laimikis, mums—nuostolis.

Ir vėliau paimtieji į nelaisvę jau slėpė savo lietuvystę, kariavo vien rusų vardu, berods mažas būrelis tokių ir tebuvo.

1920 m. rusai, negalėdami vakaruose plėstis, sumanė kitaip elgtis. Su mažesnėmis valstybėmis padarė taiką, o pradėjo karą su lenkais. 1920 m. rusai vėl buvo Vilniuje, bet kaip Lietuvos „sąjungininkai“. Eidami į Varšuvą, paruošė pleną ir Lietuvai paimti. Atiduodami Vilnių lietuviams, veidmainingai pabučiavo viešai mūsų karininką, kaip draugą. O jau viską darė, kad pultų Lietuvą, jeigu pavyktų Varšuvą paimti; bet jiems tat nepavyko, ir rusai traukiasi atgal. Bet tik laikinai, vis tyko grįžti, vis laukia, kada vėl galės Lietuvą pulti. Tat daro kiekvienai progai pasitaikius.

1923 m. Rusija darė visas pastangas, kad įvyktų revoliucija Vokietijoj ir karštai jos ten laukė: nesigailėjo nei pinigų, nei pažadų ginklais pabarškinti. Spėjo, kad anglai — prancūzai, Santarvė, pradės karo žygius prieš Vokietiją, į tą karą bus įtraukta Lietuva. Rusai įsikištų, nueitų iki Reino upės, pakeliui pagrobtų visus tuos kraštus, kurie pirmiau priderėjo prie Rusijos.

Šiemet (1925 m.) darė Estijoj sukilimą, norėjo įsivyrauti, buvo jau paruošta kariuomenė, bet nepavyko. Užėmę Estiją, kibtų prie Latvijos, Lietuvos ir t.t.

KAM REIKALINGA LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖ.

Galima kartais išgirsti tokį pasakymą: Lietuvai nepriklausomybė nereikalinga, ji galinti drąsiai susidėti į vieną sąjungą su naująja Rusija; bent nereikią jos darbo žmonėms; ji tokia maža, galinčios ją praryti kitos didesnės valstybės, ją naudos, o kaip susidės su rusais, tai to pikto nebus.

Taip sako arba žmones su Rusija surišti, arba įsitikinę, jog Lietuvai taip būsią geriau. Sunku bus perkalbėti tuos, kurie „surišti“ su Rusija, jų visa siela tenai, čia jaučias svetimi; dar pikčiau yra su rusų agentais: jų lūpomis šneka ne įsitikinimas, bet rusų pinigai. Bus ir tokių, kurie taip sako ar iš baimės, ar iš nepasitikėjimo savim, ar iš nesupratimo Lietuvos padėties, vis dar dreba prieš rusus, savęs nevertina, neįvertina nė nepriklausomybės.

Kam gi iš tikro reikalinga Lietuvos nepriklausomybė darbo žmonėms? Be nebus tai inteligentų prasimanymas? O teisybę pasakius, ji jiems reikalingiausia.

Iki šiol Lietuvoj po rusais darbo žmonės buvo visų niekinami, naudojami, iš jų net paskutinį duonos kąsnį atimdavo. Taip pat ir mūsų šviesuomenė negalėjo sau duonos Lietuvoj gauti, nes jie lietuviai, uždarbį teduodavo rusams. Ir turėjo jie keliauti į Rusijos gilumą, į Sibirą, į Kaukazą. Juodadarbiai, amatninkai negalėjo rasti darbo geležinkeliuose, sunkiai priimdavo valdžios dirbtuvėse. Ūkininkai negalėjo gauti žemės, nes laisvoji buvo paskirta rusams-kolonistams, iš svetur atėjusiems. Kur nepažiūrėsi, visur lietuviai buvo suvaržyti, o vis tai darbo žmonės. Rusų valdžia tat darė, nes norėjo Lietuvą surusinti, lietuvius išvyti, rusų pasodinti. Ir lietuviai ėjo kur kitur duonos ieškoti, už jūrių-marių, į tolimą Ameriką, į Rusijos gilumą. O ten buvo taip pat sunku gyventi, reikėjo skursti svetimoj žemėje, nes niekas nemėgsta atėjūnų-svetimtaučių.

Dabar to viso nėra. Dabar patys lietuviai gali Lietuvoj kurti naują gyvenimą. O jeigu esti daug painiavų ir sunkumų, tai del to, kad dar ne viską sutvarkė po karo, kiek laiko praėjus gyvenimas nusistovės, įsitaisys.

Kas gi būtų jeigu rusai grįžtų? O gi daug dalykų, Lietuvos darbo žmonėms naudingų, būtų panaikinta. Jei rusai sugrįžtų, žemės reforma būtų kita, ūkininkai nustotų žemės, darbininkai jos negautų, nes gali pritrūkti atėjūnams rusams, privistų rusų darbininkų, valdininkų. Ir čiabūviai vėl turėtų emigruoti. Esant svetimam jungui, sunku būtų darbo žmonėms kariauti del šviesesnės ateities, kova būtų ne klasinė, bet tautinė. Ir vėl prasidėtų kova iš naujo, prieš rusus, vieton prieš savo naudotojus.

Aukščiau matėme, kad dabartinė Rūsija bus mums tokia pat, kaip caro; varys rusinimą, spaus darbo žmones.

Jeigu įsivyrautų Lenkija, tai pirmiausiai grįžtų dvarininkai, išplėštų iš gerklės visas padalintąsias žemes, dvarininkai įsivyrautų, apkrautų sunkiais mokesčiais liaudį, lietuvius naikintų ne mažiau kaip rusai.

RUSAI NENORI PADĖTI LIETUVAI VILNIAUS KLAUSIMU.

Kai kurie sako, kad dabartinė Rusija ir jos agentai gali Lietuvai padėti sunkiose jos kovose del Vilniaus, taigi del nepriklausomybės.

Jeigu imti viešąją rusų spaudą ir valdžios pareiškimus, tai pamatysime, jog Rusai to mums nežada, jog jie varo dviveidę politiką. Rusija sutartim pripažino Vilnių Lietuvai, o kai lenkai pagrobė mums Vilnių, tai elgiasi kitaip. Viešai negina Lietuvai teisių į Vilnių, o praktikoj, agitacijoj neigia ją.

Tai rusų politikai suprasti, reikia neužmiršti jų varomosios užsienių ir vidaus politikos.

Rusai nori pasaulinės revoliucijos, per ją nori pasaulyje vyrauti; išardę esamas valstybes, nedavę nurimti, tikisi, kad jie tai greičiau pasieksią, jeigu nevisame pasaulyje, tai bent Europoj ir Azijoj. O jeigu nepavyks pasaulio revoliucija, tai bent sulipdys didžiąją Rusiją. Pastovių sienų nustatymas, ramumas, tarpimas, jiems nereikalingas ir nepageidaujamas, reikia visur daryti suirutės. Didesniam rusų ir mūsų kaimynui, Lenkams, kuriuos palaiko Rumunai, Prancūzai, turi būti gaminamos painiavos, Lietuva turi prie to prisidėti.

Lenkai patys turi užtenkamai painiavų, nes turi prisigrobę svetimų žemių; gi rusai turi padėti tas painiavas dauginti.

Ar nori dabartiniai rusai, kad įvyktų Lietuvos unija su Lenkais? Jie to norėtų, bet tik tam, kad peštųsi savitarpy. Ir tat nujausdami, jog lenkai ramiai neviešpataus Lietuvoj, ne rusai, bet prancūzai ir anglai darė kai kurių kliūčių. Sutiktų visi, jeigu unija būtų padaryta geruoju, be smurto, o rusai kaip tik smurto norėtų, kad varu įeitų. Lenkai savo žygiais Lietuvoje tuo atžvilgiu padėjo rusams.

Rusai norėtų, kad lenkai varu užimtų Lietuvą. Tuomet ištiktų aštrios vidaus kovos, nes Lietuvos liaudis nepanorėtų grįžti po ponų jungu, būtų ilgos, baisios, piktos kovos. Rusams reikėtų, kad tos kovos tęstųsi ilgiau, vienas kito daugiau išnaikintų, jeigu galų gale lenkai ir laimėtų, tai jie, paėmę Lietuvą, susilpnėtų viduje, rusai greičiau su lenkais apsidirbtų, taigi galų gale laimėtų rusai, o jie atrodytų lietuviams „gelbėtojais" nuo lenkų jungo.

Viešai rusai palaiko Lietuvos liaudį, slapta jai kenkia, nesykį jų agentai ir lenkų agentai dėjosi išvien, darydami suirutes. Kada Pilsudskis, Želigovskis ėjo Lietuvon, tai Lietuvos komunistai ir artimi jiems žmonės nėjo kovon prieš juos, jie velijo, kad ponai grįžtų, trukdė ginimąsi, žemės reformos vedimą. Gal vėliau paaiškės, kad rusai netiesiai bus prisidėję prie lenkų puolimų Lietuvon.

Viešoji rusų valdžia kartais sako, kad ji ir komunistų partija—tai ne tas pats dalykas. Iš tikrųjų yra tas pats. Viena veikia viešai, kita slaptai. Rusų atstovai įvairiose valtybėse viešai palaiko draugingus santykius su vietos valdžia, jie reikalingi ir geri kaipo lizdas, nes yra neliečiami, o komunistų partija per juos varo slaptą darbą liaudyje, kiršindama prieš vyriausybę, su įnirtimu griaudama demokratiją.

Savo šitiems žodžiams paaiškinti, galima pažiūrėti į Lietuvos komunistų veikimą.

Jų ūpas, drąsa visuomet pareidavo nuo rusų valdžios laimių, ar nelaimių, nes nieko savo neturėjo, dargi vardą gaudavo nuo rusų politikos kombinacijų, vadinos „Lietuvos ir Gudijos", „Lietuvos", o sykį buvo pasiruošę pasivadinti „Lietuvos ir Lenkijos". O pinigai tai tik iš rusų valdžios teateidavo.

Lietuvos komunistai aiškiau pasisako savo slaptuose susirinkimuose, slaptose instrukcijose, savo žmonėms duodamose.

Įdomus Lietuvos komunistų susirinkimas Karaliaučiuje 1921 m. kur tarėsi, ką jie padarysią su Lietuva.

Nepriklausomos Lietuvos, jų nuomone, nereikia, tai esąs buožių prasimanymas, gali ją prireikus imti lenkai, rusai. Jau tuomet ruošėsi atiduoti Lietuvą lenkams, nes rusų valdžia taip buvo nusistačiusi. Bet jų tarpe atsirado keletas abejotojų ir ėmė klausti: o ką liaudis pasakys, ką tars darbininkai, jeigu jų partija sutiktų, kad ponai grįžtų? Vadai pažadėjo kaip nors gu-

driai išsisukti, o tuo tarpu jau nutarė įgalioti juos susilieti su Lenkų partija.

O darbo žmonėms nutarė skelbti ką kita: apsimesti dideliais lietuvių patriotais, šaukti prieš valdžią, būk ji dedantis su lenkais. Ir visą laiką rasime jų atsišaukimuose kartojant tą mintį, ar tai kreipiantis į darbininkus, ar į kareivius; pavyzdžiui pasakoja, kad lenkai įsivyravę Lietuvos kariuomenėje, nurodo pavardes, lenkais padarė visus lietuvius, kurie turi bent kiek panašią į lenkišką pavardę, taip pat įrodinėja, kad nuo Lenkijos viena Rusija tegalint išgelbėti. Jie džiaugiasi, kad Lietuva turi painiavų del užsienio politikos, primena, kad reikia tuo naudotis ir viską daryti, kad Lietuva patektų į Rusijos glėbį, todel dabar nereikia leisti Lietuvai sustiprėti.

Klaipėdos klausime komunistai elgiasi panašiai. Tenai sako, reikia šaukti, kad lietuviai persekioja vokiečius, taigi į vieną dūdą pučia su dvarininkais ir pangermanistais.

Vilniaus klausimas turi žymią rolę Lietuvos gyvenime. Taigi sako, kad reikia jį žadėti Liėtuvai, bet jis tebūsią galima gauti susidėjus su Rusais. Visa tat skelbiama viešai, o slapta del Vilniaus ketinama kas kita padaryti. Kuriama „Gudija“, ji susidės su Rusais, paims sau Vilnių, o paskui ir Lietuvą, vadinas darys taip, kaip lenkai iki šiol galvojo: per Vilnių eiti į Lietuvą, dabar rusai, atėmę sau Vilnių, eitų toliau į Lietuvą.

Kartais viešai jie ramina Lietuvos visuomenę, kad nebijotų Rusijos. Viešai skelbia, jog Lietuvoj per anksti įvesti „sovietus“—tarybas, bet slapta kaip tik juos ruošia, nes kitaip negalės viešpatauti, taigi šnipų viešpatavimas, šaudymas, ūkio suįrutė. Taip pat kiršina ir su vokiečiais, paleidžia gandų, kad žada pulti Tilžę ir t.t.

Taigi Rusai nenori, kad Lietuva gautų Vilnių, o nori jį sau paimti, o jį paėmus imtų ir visą Lietuvą.

KOMUNISTAI NORI IŠARDYTI LIETUVOS VALSTYBĘ.

Dabartinė Rusų valdžia pripažino Lietuvą, padarė su ja taiką, ir tenai nuskriaudė Lietuvos darbo žmones. Rusija turėjo daugybę išvežtų prieš karą ir per karą iš Lietuvos aukso, visokio turto, turėjo daugybę perkeltų pabrikų, jų mašinų, įrankių, ir darydama taiką negrąžino, dargi negrąžino to, ką buvo apsiėmus grąžinti. Daug turto, kurį sukūrė Lietuvos darbo žmonės, palaiko sau, o jis tenai pūna. Sutartim nuskriaudė, davė mažiau, negu priderėtų gauti, o vykindama dar mažiau atidavė, negu

buvo apsiėmus. Taigi darydama taiką su Lietuva, Rusija uždirbo, praturo ji, o nuvargo Lietuvos darbo žmonės.

Rusų vyriausybė del akių ąpsiėmė nesikišti į Lietuvos vidaus reikalus, bet tat atlieka jos palaikomoji ir maitinamoji komunistų partija, ji dirba griovimo darbą. Jos darbas—ardyti visa, kas čia padaryta ir daroma, neprileisti, kad sustiprėtų demokratija, kad darbininkų būvis būtų geresnis, kad jie būtų patenkinti. Komunistų darbas šnipinėti rusų naudai, ardyti iš Lietuvos darbo žmonių sudarytąją kariuomenę.

Į seimą iš pradžių nėjo, bet paskui ėmė gailėtis, ir nutarė eiti. Į seimą reikią eiti ne darbo dirbti, bet darbo griauti, valstybės ardyti. Tenai jie turi būti rusų žvalgais, nes to reikalauja rusų sovietų interesai, seime galima esą susekti ir griauti visi priešingi rusams planai.

Keliai Lietuvos gyvenimui griauti gana įvairūs. Komunistai turi visur būti, visur žinoti, ir visur surinkti visokią medžiagą. Ir tikrai rasime jų visose Lietuvos partijose, net pas pasiturinčius ūkininkus, taigi, jų nuomone, buožių tarpe. Be abejo pilna jų visose darbininkų partijose. Ir tikrai jų lapeliai pilni visokių priekaištų, visur nurodomos kliaudys, ydos, vienur tikros, kitur pramanytos, kad tik surastų bent ką nors prikišti.

Gal pasako ir dalį teisybės, bet tikslas —vienas: ne pataisyti gyvenimą, o sugriauti Lietuvos respubliką, ir pastatyti jos vietoj rusų valdžią.

Komunistams, kaip rusų agentams, reikia susidūrimų, jeigu jų neatsitinka, tai stengiasi iššaukti juos. Vis tai daro, neva gero darbininkams velydami. Pavyzdžiu gali būti jų elgimasis su Estija ir Latvija.

Rusijai reikėjo gauti prekių iš užsienio, pasirinko kelią per Rygą, susitarė su Latvijos valdžia, įsitaisė plačiai, pradėjo dirbti. Latvių pirkliai apsidžiaugė, pristatė sandėlių, įrengė juos, paėmė darbininkų, pradėjo dirbti. O rusų agentai kiek laiko palaukę sukurstė darbininkus, padarė streiką, vyriausybei ėmė prikaišioti, kad nelaiku pristatė prekes, blogai dirba; tuomet vyriausybė nori suvaldyti streikuojančius. Rusų atstovai sako latviams: laiku savo darbo nepadarote, darbininkus spaudžiate, nenorime reikalų turėti su jų naudotojais, kraustomės į Estiją. Ir latvių pirkliai su visais įrengimais paliko tuščiomis rankomis, latvių darbininkai rusų suagituoti, pakėlę streiką, visai paliko be darbo.

Estijoj vėliau buvo suruošę revoliuciją, tik tuo tarpu neturėjo ji geros kloties.

KOMUNISTAI SUVEDŽIOJA LIETUVOS DARBININKUS.

Būdavo tokių atsitikimų, kad kai kurie darbininkai ar tariamieji jų atstovai kreipdavosi į komunistus ir jų užtarytojus, į rusų atstovybę, kad juos gelbėtų ar padėtų bėdoje. Tos pagalbos dažniausiai negaus.

O tam yra tokių priėžasčių. Darbininkai gali išsivaduoti patys, jokia pašalinė galybė išganymo jiems neduos. Jie turi patys savo rankomis sukurti naująjį gyvenimą, patys turi iškovoti geresnį būvį. Rusų vyriausybei nerūpi svetimi Lietuvos darbininkai, tai ir padėti negali, bet gali jais naudotis savo reikalams.

Kartais rusų atstovai ar jų agentai komunistai įsikiša į klasines darbininkų kovas, bet ne tam, kad darbininkams būtų nauda, o tik sau. Komunistai ardo visur darbininkų organizacijas.

Jie daro tat visame pasaulyje. Visur jie suskaldė darbininkų organizacijas, pasėjo jų tarpe nesantarvę ir kovas, išardė darbininkų vienybę, tik tat atlikę, tikisi, jog nedidelis komunistų būrys galės įsivyrauti. Lietuvoj daro tą pat, ką ir visur.

Turėtų būti viena darbo organizacija visai Lietuvai be skirtumo politinių pažiūrų. Tai jie, jeigu kur kokia organizacija atsiranda, tuoj sugriauna. Jeigu negali to padaryti, vidaus vaidų pasėję, nori to pasiekti kitu keliu: kad del provokacijos darbų uždarytų jas kiti. Taip darė užsieny, taip daro ir Lietuvoj.

Kiek sykių keldavo streikų be naudos, be tikslo, tik paskui darbininkai pamatydavo, jog jų klausydami tik sau kenkė.

Lietuvos darbo žmonių gyvybė jiems nerūpi. Jeigu įsikiša užtardami, tai ne tam, kad gyvybę apgintų, kartais dargi netiesiai kursto nepildyti jų prašymo, nes kartais politikos agitacijai reikalingos aukos, kad pasigirtų, jog darbininkus persekioja.

Svetimose šalyse rusams reikia suiručių. Pas save del streikų šaudo darbininkus, į kalėjimą juos kiša, gi svetur streikus organizuoja. Žemės reformą, nors nevykusią, pas save daro, o svetur jos neleidžia, kartais net viešai pasisako, jog neleisią daryti žemės reformos.

Iš tikrųjų varomoji žemės reforma sudaro daug keblumų komustams; norėtų palaikyti dvarus, bet bežemiai būtinai nori žemės, tai bijodami jų balsų nustoti nusileidžia. Valdžią gavę, komunistai žemės niekam neduotų, dvarų nedalintų, dvarininkai grįžę juos rastų tvarkoje. Bet jie mano, kad reikia pasinaudoti daro-

mąja Lietuvoje žemės reforma kurstymui. Pavyzdžiui, kai kurie darbininkai del reformos turės išeiti, tai reikia kurstyti, kad neitų. Mišką reikia iškirsti patiems, nežiūrėti į priemones. Turi ištikti muštynių. Reikia, sako, taip pat reikalauti, kad žemės reformą vykintų mažažemių ir bežemių komitetai, skelbti, kad kareiviai žemės negausią ir t.t.

O viso reikalauti reikia tik tam, kad niekas nieko negautų, visi būtų nepatenkinti, išaugtų dideli karai, visų geidimai būtų nepatenkinti, ir visi kiltų, bruzdėtų, sulauktų nedarbo, bado, kaip Rusijoj.

Taigi visi statomieji darbininkų reikalavimai keliami ne tam, kad jie būtų vykdomi, bet tik suirutėms kelti.

KAIP REIKIA KOVOTI SU KOMUNISTAIS.

Yra dviejų rūšių komunistų: vieni iš jų yra įsitikinę, jog jų mintys, idėjos sveikos, naudingos, kiti yra pasamdyti rusų valdžios ir ardo visiems gyvąjį darbą. Nevienodai reikės įvertinti vienus ir kitus. Pirmuosius reikės perkalbinėti, įtikinėti, jie atversti gali būti naudingi Lietuvos liaudžiai, o savo keliu ir aiškinti liaudžiai jų klaidos.

Kitokia padėtis visai su tais, kurie agituoja tik už pinigus. Jie rusų valdžios agentai, šnipai, drumstėjai, nori tik ardyti Lietuvos gyvenimą, kad grįžtų rusai. Tokių, žinoma, neįtikinsi, nes jie netuii įsitikinimo.

Bet kurstymo vaisiai gali būti kenksmingi vis tiek, ar tai bus daromi iš tikro įsitikinimo, ar tik nuduotojo. Svarbiau kovoti su jų įtaka masėse. Kaip su ja kovoti?

Tuo reikalu yra dvejopų nuomonių: vieni sako reikią kibti prie agitatorių, juos išgaudyti, ir tuomet bus ramu, kiti — kad reikia kovoti su tomis sąlygomis, del kurių komunistų agitacija gali turėti pasisekimo.

Gydytojai dabar taip kovoja su užkrečiamomis ligomis: gydo jeigu gali susirgusius, bet svarbiausia rūpinas, kad nauji neužsikrėstų, naikina priežastis, del kurios atsiranda ligos. Tas pat reikėtų daryti ir visuomenės gydyme, ir tikrai išmintingieji politikai taip daro: žiūri priežasčių, del kurių gali tarpti jų agitacija ir tas priežastis šalina. Komunistai, puldami Liatuvą, nurodo, kas yra negera Lietuvoj, nurodo skriaudas, daromas vie-

nam asmeniui, ar ištisai jų eilei. Jeigu drausti kalbėti apie tai ir nepaisyti visai tų jų kalbų, tai tos skriaudos bus daromos ir toliau, priežastis agitacijai liks, žmonės tars, jog komunistai yra teisūs, jog jiems neleidžia kalbėti, jog visa, ką jie sako, bus teisybė, nes daromų skriaudų atitaisyti nenori.

Juk čia eina kova del įtakos miniai. Komunistų, ypač samdytųjų agentų, jeigu jie liks nepapirkti, neįtikinsi. Reikia žiūrėti, kad liaudis jais netikėtų. Visa, kas yra pas mus bloga, galima atitaisyti, kas yra negera galima nurodyti spaudoj, seime. Sveikas kūnas, nebijo teisybės, kas yra bloga, pats atitaisys

Todel nereikią bijoti kritikos žodžių. Bet kritika kritikai nelygu. Vieni, matydami bloga, nori pašalinti ramiais keliais valstybės viršūnes ir patys atsisėsti, ketindami geriau už jas valdyti, kiti nori su smurtu pašalinti viršūnes ir išpiauti šviesuomenę, nepriklausomus žmones ir pavesti Lietuvą rusams, prijungiant ją prie Rusijos; anie nori taisyti ir patys geriau valdyti, šitie sugriauti ir švetimus atvesti.

Kai jau plačios minios atbunda politiniam gyvenimui, vienu uždraudimu netoli nueisi, reikia joms aiškinti, kad suprastų, kas priešas, o kas draugas. Sunkiose mūsų valstybės gyvenimo valandose buvo tat geriausias vaistas, tat gelbėdavo.

Mūsų konstitucija leidžia su jais kariauti. Spaudos laisvė, seimas ardo jiems darbą. Daromoji žemės reforma, demokratijos stiprėjimas, teisėtosios tvarkos įsigalėjimas pakerta jiems kojas. Savo duonos turėjimas negali privilioti žmonių žiūrėti geromis akimis į badaujančią Rusiją. Bloga darbininkų padėtis Rusijoj, nors ji jų vardu valdoma, nedaug teduos šalininkų darbininkų tarpe. Taigi nuosakioji demokratija su jos laisvėmis, gynimas darbo žmonių, savo kultūros kūrimas—geriausias vaistas prieš rusų agentų vylius.

AR GALI LIETUVA SUSITARTI SU RUSIJA.

Iš to, kas pirmiau pasakyta apie Rusiją, reikia padaryti tokia išvada: Rusija virto didele stipria militarine valstybe, kurioj viešpatauja komunistų partija, pasirėmus kariuomene ir žvalgyga. Ji nori atgauti seniau prie caro turėtąsias žemes ir užgrobti dar naujų, tuo pateisins vyriausybė savo buvimą.

Taigi ji nori Lietuvą paimti, ji yra Lietuvos priešas, bent tokia buvo iki šiol. Bet ar galima kartais susidėti ar susitarti

su Rusija prieš bendrą abiem priešą? Toks atsitikimas galimas ir gali būti greitai reikalingas.

Dabar didžiausias Lietuvos priešas yra Lenkija. Ji dviem atžvilgiais yra pavojinga. Politiniu atžvilgiu nori išnaikinti lietuvius, atimti nepriklausymybę; o socialiu atžvilgiu grąžinti Lietuvos dvarininkus ir dvarus atsiimti. Lenkija kiekviena proga naudojas ir naudosis Lietuvai praryti. Juk ji sukėlė prieš mus vieną—kitą kaimyną, ji sužavėjo Vatikaną, prieš mus jį sukurstė, naudojasi bažnytiniais ryšiais Lietuvai kenkti, kursto Lietuvoje vieną kitą gyventojų klodą.

Bet pati Lenkija bloguoju gyvena su Vokietija ir Rusija, susidūrimas jų tarpe neišvengiamas, tik negalima pasakyti, ar greitai jis įvyks.

Rusija, būdama kai kurį laiką silpna, užleido Lenkijai daug abiem svetimų nerusų žemių (gudų, ukrainiečių), dabar sustiprėjus nori sau pasiimti jas, kursto tų sričių gyventojus prieš Lenkiją, o Lenkų vyriausybė ir dvarininkai su savo politika palengvina rusams tą darbą.

Lenkai, tat matydami, susitarė su savo kaimynais rumunais, ir mūsų kaimynais latviais, estais, eiti išvien prieš rūsus, žinoma, lenkams padės prancūzai, ypač jeigu norės kibti vokiečiai.

Su rumunais rusai turi savotiškų ginčų Jie pasisavino padėtąjį pas rusus rumunų aukso iždą ir nenori jo grąžinti, be to nori atsiimti Besarabiją, kurią dabar valdo rumunai. Latviai ir estai bijo, kad rusai jų neprarytų, kai eis į pajūrį.

Rusams ne tik rūpi tos žemės paimti, bet ir pasėti suirutę Europoj. Jai esant rusai greičiau atsigautų, įsivyrautų Europoj ir Azijoj. Jie veržiasi į Balkanus, į Vokietiją, Prancūziją.

Iš kitos pusės rusai, kaip jau sakyta, veržiasi į Aziją.

Iki šiol atsilikusios ir Europos kapitalistų valstybių naudojamos Azijos tautos atbunda. O tos šalys iki šiol sudarė pagrindą ypatingai anglų turtui. Taigi sukėlę jas prieš europiečius, rusai galėtų prispirti vakarų Europos valstybes nusileisti prieš juos. O Rusija iš anglų ir prancūzų nori labai daug: nenori mokėti caro skolų ir reikalauna dar naujos paskolos.

Carai buvo daug prisiskolinę vakarų Europai. Dabar anglai, o ypač prancūzai, ima reikalauti, kad grąžintų skolas; Rusija atsisako mokėti, nes nepripažįsta jų. Ir tarp Europos ir Rusijos dabar nėra nei taikos nei karo.

Europos vakarams tai perilgai tęsiasi, norėtų galų gale sueiti į tvarką, pradėtų dirbti, pirkliauti, uždarbiauti. Rusai dabar net sutiktų mokėti, bet už tą pažadą reikalauja naujos paskolos: grynais pinigais ar mašinomis. Jeigu anie duotų, tai

Rusija, žinoma, apverstų juos kariuomenei, agitacijai, žinoma, sustiprėjus, vėl negrąžintų nei senų, nei naujų skolų, dar įskaitytų į padarytus nuostolius.

Santykiai tarp Rusijos ir visų kitų valstybių, kurios laiko save apgalėtojomis, eina vis aštryn ir aštryn. Susidūrimas neišvengiamas.

Bet ir priešininkų tarpe nėra vienybės. Jų interesai dažnai priešingi vienas kitam.

Europoj tuo tarpu norėtų vyrauti Prancūzija. Anglija nenori to prileisti. Ji palaikys visus, kurie eina prieš prancūzus, bet neleis, kad kas kitas juos visiškai nuveiktų ir pats įsigalėtų. Nori, kad prancūzus atsvertų kas nors, net prireikus leistų kitiems stoti karan. Taigi dabar ne viename dalyke Anglija palaiko vokiečius.

Susidūrė anglai su prancūzais Afrikoje. Nors pasidalijo sritis, bet dar trynimųsi yra.

Dar labiau susiduria anglai su prancūzais Azijoj.

Abi pusi varžosi del įtakos turkams, vienas antrą norėtų prašalinti, tuo pasinaudojo turkai. Gali del šito ištikti kivirčų, bet už kai kurias nuolaidas gali anglai nusileisti Europoj, bet visur jų nepalaikys.

Tolimoj Azijoj varžosi daugiau valstybių. Tenai įsikišo į tat japonai, Amerika, Anglija, rusai, — ypač varžosi del Kinų, o anglai su rusais del Persijos, Afganistano, Indijos.

Tenai dideli žemės plotai su daugybe gyventojų, įvairių tautų; kiekviena valstybė turi savo interesų. Jų tarpe įnirtimas didėja.

Rusai dėtųsi su japonais, Amerika — Anglija eitų išvien prieš juos. Stiprinamas naujas didžiausias karo uostas Singapure, kuriuo atsirems anglo-saksai (anglai ir amerikonai), eidami prieš japonus.

Savo keliu kiti prisidės šiokiu ar tokiu būdu vienų ar kitų pusėn.

Paskutinis pasaulio karas, ir po jo padarytoji taika nedavė nei taikos, nei ramybės. Daug kalbama apie ją, ypač daug kalba tie, kurie ginkluojas. Ir naujos laukiamos karo audros negali nepalytėti Lietuvos.

Žada susidurti galiūnai. Ką Lietuva reiškia? Juk ji maža, mažesnė už kitas.

Ji gali reikšti šį tą ir tokių galiūnų tarpe. Ji yra geroj vietoj, tarp Vokiečių, Lenkų, Rusų, kurie tarp savęs geruoju negyvena, gali būti tvora ar vartai, einant iš vienos šalies į kitą.

Gali šį tą reikšti, eidama su vienais ar kitais. Gali būti reikalinga anglams, rusams, vokiečiams...

Ar galima susidėti su Rusais kokiu nors atsitikimu? Kartais būtų tat galima.

Galima eiti išvien, tik reikia žiūrėti, kad nebūtume žaislu rusų rankoje, jų politikos įrankiu, reikia atsiminti, jog ji mūsų priešas, tik tolimesnis. Rusai skaitysis su Lietuva, kol ji turės jėgų, kol jų neišardys rusų agentai. Taigi galima susitarti, su rusų vyviausybe, bet negalima įsileisti rusų agentų.

Toksai susidėjimas—dalykas visai galimas. Turkai dėjosi su rusais, bet jų agentų komunistų neįsileido, neleido ardyti gyvenimo. Jeigu Rusiją spiria karštas reikalas, tai ji dedas su kuo nori, ir net gali, jeigu pridaboti, savo prižadus išpildyti.

TURINYS.